

Utdanningsdirektoratet

Notat

Mai 2011

NOTAT: **ANALYSE AV RESULTATER I FAGUNDERSØKELSEN I NORSK OG MATEMATIKK**

INNHOILDSFORTEGNELSE

1.	Innledning	4
1.1	Om fagundersøkelsen i norsk og matematikk	4
1.2	Kort om respondentene som har svart i fagundersøkelsen	4
1.3	Overordnede funn fra fagundersøkelsen	5
1.4	Oppsummering	7
2.	Resultater Matematikk	10
2.1	Lokale læreplaner	10
2.2	Lokalt læreplanarbeid	11
2.3	Sentralt gitte læreplaner	12
2.4	Planlegging av opplæringen	14
2.5	Gjennomføring av opplæringen	15
2.6	Vurdering	18
3.	Resultater Norsk	22
3.1	Lokale læreplaner	22
3.2	Lokalt læreplanarbeid	23
3.3	Sentralt gitte læreplaner	24
3.4	Planlegging av opplæringen	26
3.5	Gjennomføring av opplæringen	27
3.6	Vurdering	30
3.7	Bakgrunnsvariabler Matematikk	34
3.8	Lokale læreplaner	35
3.9	Lokalt læreplanarbeid	35
3.10	Sentralt gitte læreplaner	35
3.11	Planlegging av opplæringen	36
3.12	Gjennomføring av opplæringen	36
3.13	Vurdering	37
3.14	Bakgrunnsvariabler Norsk	39
3.15	Lokale læreplaner	35
3.16	Lokalt læreplanarbeid	35
3.17	Sentralt gitte læreplaner	35
3.18	Planlegging av opplæringen	36
3.19	Gjennomføring av opplæringen	36
3.20	Vurdering	37

Figur 1 - Sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer i matematikk og aktiv bruk av planene i arbeidet	10
Figur 2 - Arbeid med lokale læreplaner i matematikk	11
Figur 3 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for matematikkfaget I.....	12
Figur 4 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for matematikkfaget II	13
Figur 5 - Verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i matematikk	14
Figur 6 - Undervisningspraksis i matematikk.....	15
Figur 7 - Tilrettelegging for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i matematikk	16
Figur 8 - Tilrettelegging av differensiert og tilpasset opplæring i matematikk	17
Figur 9 - Lærernes praksis rundt underveisvurdering i matematikk I.....	18
Figur 10 - Lærernes praksis rundt underveisvurdering i matematikk II.....	19
Figur 11 - Lærernes praksis rundt tilbakemelding til elevene i matematikk	20
Figur 12 - Lærernes praksis rundt sluttvurdering i matematikk	21
Figur 13 - Sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer i norsk og aktiv bruk av planene i arbeidet	22
Figur 14 - Arbeid med lokale læreplaner i norsk	23
Figur 15 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for norskfaget I.....	24
Figur 16 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for norskfaget II.....	25
Figur 17 - Verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i norsk	26
Figur 18 - Undervisningspraksis i norsk.....	27
Figur 19 - Tilrettelegging for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i norsk	28
Figur 20 - Tilrettelegging av differensiert og tilpasset opplæring i norsk	29
Figur 21 - Lærernes praksis rundt underveisvurdering i norsk I.....	30
Figur 22 - Lærernes praksis rundt underveisvurdering i norsk II.....	31
Figur 23 - Lærernes praksis rundt tilbakemelding til elevene i norsk	32
Figur 24 - Lærernes praksis rundt sluttvurdering i norsk	33

VEDLEGG

Vedlegg 1

Tabeller

1. INNLEDNING

Utdanningsdirektoratet har igangsatt et arbeid for å etablere et informasjonssystem for oppfølging av læreplaner i fag. Hovedformålet med dette systemet er å samle og analysere informasjon om hvordan læreplanverket fungerer i praksis, og blant annet bidra til en mer systematisk læreplanforvaltning.

Rambøll har i mai 2011 fått i oppdrag av Utdanningsdirektoratet å analysere resultater fra en spørreskjemaundersøkelse som ble gjennomført i perioden januar – mars 2011 blant et utvalg lærere som underviser i matematikk og norsk. Analysene og innspill til videre undersøkelser presenteres i dette notatet. Tabeller er vedlagt i slutten av notatet.

1.1 Om fagundersøkelsen i norsk og matematikk

I forbindelse med Utdanningsdirektoratets beslutning om å gjennomføre en pilot kalt fagundersøkelse blant et utvalg lærere i norsk og matematikk vinteren 2011, bisto Rambøll Utdanningsdirektoratet med utforming av spørreskjemaet i oktober – november 2010. Sentralt i arbeidet med spørreskjemaet var gjennomføring av kvalitative fokusgruppeintervjuer med lærere på 10.trinn i matematikk og norsk. Formålet med fokusgruppene var å innhente perspektiver fra praksisfeltet for å sikre at spørreskjemaet omhandlet spørsmål og svarkategorier som er sentrale og relevante for lærerne.

I perioden januar til mars 2011 gjennomførte Utdanningsdirektoratet med bistand fra Conexus og Rambøll undersøkelsen. Utvalget bestod av 216 skoler, med 4 687 tilhørende lærere på 8-10. trinn. Det viste seg å være flere utfordringer knyttet til å innhente respondentenes besvarelser. Betydelig purrevirksomhet bidro til å doble antall besvarelser, men den totale svarprosenten endte likevel på ca 10. Dette tilsvarer 157 respondenter fordelt på 40 skoler, hvorav 72 er lærere i matematikk og 85 er lærere i norsk.

Fagundersøkelsen er ikke representativ, og det anbefales at funn og tendenser gjengitt i notatet behandles med forsiktighet. Dette gjelder spesielt tendenser basert på svar brutt ned på ulike bakgrunnsvariabler (skolestørrelse, størrelse på fagmiljø, alder, erfaring). Rambøll vurderer at funn og analyser kan gi noen indikasjoner på hvordan læreplanverket oppfattes og fungerer i praksis, men understreker at svarfordelingene kunne ha sett annerledes ut dersom undersøkelsen var representativ. Presentasjonen av overordnede funn er beriket med noen perspektiver fra de kvalitative fokusgruppene som ble gjennomført i forbindelse med utvikling av spørreskjemaet høsten 2010.

Resultatene er også interessante som et utgangspunkt for ytterligere undersøkelser. Utfordringene i forhold til å oppnå en tilstrekkelig svarprosent tilsier at det bør vurderes hvorvidt kvalitative undersøkelser som gir dybdeinformasjon gir bedre utbytte enn en breddeundersøkelse.

1.2 Kort om respondentene som har svart i fagundersøkelsen

Majoriteten av respondentene som har besvart undersøkelsen har lang erfaring, arbeider ved skoler med mer enn 100 elever, hvor det også er flere lærere som underviser i samme fag.

Mer spesifikt har henholdsvis 65 % (matematikk) og 66 % (norsk) mer enn 10 års erfaring som lærer. 54 % av matematikklærerne og 58 % av norsklærerne har mer enn 10 års erfaring i å undervise i disse fagene. Overvekten av lærerne (89 % av matematikklærerne og 88 % av norsklærerne) svarer at det er flere lærere enn dem som underviser i faget på 10.trinn, noe som speiles i at henholdsvis 93 % (matematikk) og 91 % (norsk) av de som har besvart undersøkelsen er ansatt ved skoler som har 101 elever eller mer. Dette betyr at overvekten av respondentene har et fagmiljø av en viss størrelse rundt seg. Imidlertid ser ikke dette ut til å ha stor innvirkning på hva respondentene svarer. Der fagmiljøer / skolestørrelse gir resultater som skiller seg ut er det kommentert i analysen.

1.3 Overordnede funn fra fagundersøkelsen

I dette avsnittet presenterer vi de overordnede funnene fra fagundersøkelsen i norsk og matematikk.

1.3.1 Lokale læreplaner

- Mer enn 95 % av lærerne som har besvart undersøkelsen utarbeider og bruker aktivt periodeplaner/ukeplaner i matematikk og norsk. Under halvparten har planer for faglig progresjon over flere årstrinn, og dette gjelder både for matematikk og norsk.
- 72 % av lærerne i matematikk, 74 % av lærerne i norsk som har besvart undersøkelsen svarer at de i stor eller meget stor grad bryter ned kompetansemålene i den sentralt gitte læreplanen til konkrete delmål/læringsmål.
- Det er høy grad av samarbeid mellom lærerne rundt planlegging av undervisningen. Det antydes at graden av samarbeid påvirkes av størrelsen både på lærested (antall elever) og fagmiljø (skoler der flere lærere underviser i faget på 10.trinn).
- Aldersgruppen 51-60 år skiller seg ut både i norsk og matematikk ved at de i høy grad har deltatt i arbeidet med å utarbeide lokale læreplaner ved sine skoler.

1.3.2 Sentralt gitte læreplaner

- En overordnet trend blant lærerne som har besvart undersøkelsen er oppfatningen av at den sentralt gitte læreplanen speiler fagets bredde og at de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene for faget, mens de i mindre grad opplever at kompetansemålene i den sentralt gitte læreplanen gir rom for faglig fordypning og bidrar til faglig progresjon. Trenden gjelder både for matematikk og norsk.
- 64 % av lærerne i matematikk mens bare 33 % av lærerne i norsk som har besvart undersøkelsen oppga at den sentralt gitte læringsplanen i stor eller meget stor grad gir mulighet for vurdering av elevenes måloppnåelse i faget

1.3.3 Gjennomføring av opplæringen og vurderinger

- Lærerne som har besvart undersøkelsen benytter i størst grad læreverk, kompetansemålene i faget og lokale læreplaner i planlegging av opplæringen. Dette gjelder både i matematikk og i norsk.
- Lærerne som har besvart undersøkelsen oppga at elevene i liten grad deltar i utviklingen av delmål/ læringsmål for undervisningen. Dette gjelder både norsk og matematikk. Kun 2 % og 1 % svarer at elevene i stor grad deltar i denne utviklingen. Tilsvarende ble det oppgitt at elevene deltar lite i vurdering av sitt eget arbeid.
- Nesten en tredjedel av lærerne som har besvart undersøkelsen oppga at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er enkelt å legge til rette for den enkelte elevs behov. Dette gjelder både matematikk og norsk.
- 87 % av lærerne i matematikk og 97 % av lærerne i norsk som har besvart undersøkelsen oppga at de i stor eller meget stor grad gir tilbakemeldinger til elevene på kvaliteten i arbeidet deres, og henholdsvis 83 % (matematikk) og 89 % (norsk) oppga at de i stor eller meget stor grad gir råd om hvordan elevene kan forbedre seg.

1.3.4 Åpne kommentarer

Få respondenter hadde benyttet muligheten til å gi åpne svar. De som anses som relevante yttringer i forhold til fagundersøkelsen gjengis derfor i sin helhet, mens for eksempel kommentarer til respondentens egne besvarelser i tidligere spørsmål er utelatt. De åpne kommentarene er i stor grad relatert til vurderingsarbeidet, men en kommentar handler også om utfordringene med å tilpasse norskundervisningen i en klasse med en stor andel minoritetsspråklige elever.

Åpne kommentarer, lærere i matematikk

Kompetansemålene er jo kjent, men de sier lite om hva som skal til for å oppnå den og den karakteren. (Lærer i matematikk)

Det bør bli klarere retningslinjer fra departementet for hvordan det skal vurderes og hva som skal vurderes. Det er generelt for lite tid til matematikk med 4 timar. Slik vi er organisert her på skolen er det fordeling med 4 timer i 8., 3. timer i 9. og 4. timer i 10. Pga lite tid blir både lærar og elev veldig stresset og føler at vi står i mellom barken og veden angående skal du undervise med harelabb i alle emner, eller skal du undervise godt i noen få emner og med det ikke gi elevene mulighet for å kunne gjøre alle oppgaver på en eventuell eksamen. (Lærer i matematikk)

Både i spørsmålet foran og i dette gjelder jo at vurderingskriteriene er utarbeidet på bakgrunn av kompetansemålene. Et arbeid som i vår kommune ble gjort av et en kommunalt nedsatt gruppe av matematikklærere. I tillegg gjorde vi samme jobben på egen skole. (Lærer i matematikk)

Det er vanskelig å sei noko om kriterier for ein karakter i matematikk fordi det er så mange kombinasjonar av løysingar i eit oppgåvesett som kan gje same karakter. Utfordringa for veldig mange elevar som skal forbetre karakteren/kompetansen sin er å bruke fleire rekneoperasjonar for å kome fram til ei løysing på eit problem. Det hjelper ikkje elevane å vite kva kriterier er dersom dei verken kan eller ser kva rekneoperasjonar dei skal nytte. Dette fører ofte til at ein ikkje snakkar så mykje om kriterier eller korleis ein vurderar, men ein jobbar heller med dei utfordringane elevane har, og prøvar å hjelpe den enkelte med dei utfordringane den eleven har. (Lærer i matematikk)

Åpne kommentarer, lærere i norsk

Det største problemet i undervisningen er alle § 2.8 elevene som ikke får den undervisningen de har krav på. Heller ikke elever med IOP eller dem som skal skrive nynorsk. Det er veldig vanskelig å undervise i nynorsk når 7 av 28 elever skal skrive nynorsk, resten har fritak. De nye reglene som har kommet, at langt flere av elevene med minoritetsbakgrunn skal skrive nynorsk, kommer til å lage langt flere skoletapere og enda dårligere resultater i norsk. Det burde legges vekt på at disse elevene skulle lære sitt morsmål, både skriftlig og muntlig, ikke tvinges til å skrive nynorsk! (Lærer i norsk)

Vi gir elevene vurderingskriterier utarbeidet av udir.no, og går gjennom disse i forkant av f.eks. skriftlig eksamen. Vi har også brukt tekster vi har fått utdelt i forbindelse med kurs i vurdering, eksamensbesvarelser som er vurdert med begrunnelse og karakter. Dette for å la elevene få bedre kjennskap til hva som ligger til grunn for de ulike karakterene. Mange av formuleringene som er brukt i vurderingskriteriene kan være vanskelig å skjønne for elevene, og da er det greit å ha eksempler å vise til. (Lærer i norsk)

Læreplanmålene er for vide/åpne i forhold til å bruke dem til vurdering. Den enkelte lærer/skole bryter selv ned målene og vurderer selv hva som er kriterie for høy måloppnåelse osv.... Det ville forenklet vurderingsarbeidet med flere nasjonalt gitte - og enklere målbare kriterier for hva elevene skal lære. På vår skole er vi gode på å definere kriterier underveis i arbeidet og gjøre disse kriteriene kjente for elevene. Utfordringen hos oss er å oftere la elevene definere både mål og kriterier - samt delta mer aktivt i egen vurderingen. De gangene vi gjør det, ser vi at elevene stadig blir bedre i å gi seg selv og andre konkret og nyttig tilbakemelding (på framføringer i norsktimene for eksempel) og at de stort sett er klar over hva de får til og hva de må jobbe videre med. (Lærer i norsk)

Skolen har utarbeidet felles vurderingskriterier for norsk skriftlig og muntlig (Lærer i norsk)

1.4 Oppsummering og innspill til videre undersøkelser

Som tidligere nevnt vurderer Rambøll at fagundersøkelsens resultater ikke er egnet til å gi et bilde av hvordan læreplanene fungerer i praksis i norsk og matematikk på 10.trinn, fordi de ikke er representative. Imidlertid kan de gi noen indikasjoner på læreplanarbeid ved skolene og hvordan den enkelte lærer bruker læreplanverket i matematikk og norsk i opplæringen. I det følgende oppsummeres funnene fra fagundersøkelsen, beriket med funnene fra de kvalitative fokusgruppeintervjuene som Rambøll gjennomførte i forbindelse med utvikling av spørreskjemaet for fagundersøkelsen høsten 2010.

1.4.1 Lokalt læreplanarbeid

Fagundersøkelsen indikerer at ikke alle lærere har deltatt i å utvikle den lokale læreplanen i faget, og at det er de eldste lærerne som i størst grad har vært med. Ved flere av skolene ble gjennomført fokusgruppeintervjuer ved, var overordnede læreplaner for fagene utarbeidet for flere år siden. Rambøll er også kjent med at i en del kommuner har det overordnede læreplanarbeidet i en del kommuner og regioner foregått på tvers av skoler i samme kommune og på tvers av kommuner.

I fokusgruppene kom det frem variasjoner i hvor mye de lokale læreplanene ble benyttet for å lage årsplaner, men flere informanter oppga at de brukte dem som en sjekkliste for å kontrollere at de hadde gått gjennom det de hadde planlagt. Enkelte gjorde dette hver uke, andre sjeldnere. Fagundersøkelsen indikerer likevel at det er svært utbredt å benytte ukeplaner/ periodeplaner for å planlegge opplæringen, ved at nesten samtlige respondenter har oppgitt dette. Det er imidlertid

Imidlertid indikerer fagundersøkelsen at selv om de fleste bryter ned kompetansemålene i konkrete delmål/ læringsmål, er det også en del lærere som gjør det i mindre grad. Tatt i betraktning at læreplanene i Kunnskapsløftet forutsetter at kompetansemålene operasjonaliseres lokalt¹ er det likevel interessant at ikke andelen er enda høyere.

Funn både fra fagundersøkelsen og fokusgruppene antyder at det er mye samarbeid på skolene i forbindelse med det lokale læreplanarbeidet. I fokusgruppene fremkom det at samarbeid ble høyt verdsatt, og flere mente at dette var avgjørende for dem. En ung informant som underviste i norskfaget uttrykte at samarbeid med eldre kollegaer var viktig for at hun skulle kjenne seg trygg i vurderingsarbeidet og med å bryte ned kompetansemålene til konkrete læringsmål. Andre informanter påpekte at lærernes fagkompetanse er i enda større grad vektlagt i Kunnskapsløftet enn tidligere, og at en gjennom samarbeidet fikk utnyttet den samlede kompetansen i et fag. Samtidig var det også eksempler på informanter som underviste i matematikkfaget som hadde mindre mulighet til samarbeid fordi de var alene om å undervise i faget på trinnet. Disse hadde likevel mulighet til å samarbeide med lærere som underviste i faget på andre trinn, men benyttet muligheten i begrenset grad.

1.4.1.1 Oppsummering om lokalt læreplanarbeid

Oppsummert indikerer data at det er svært utbredt å benytte ukeplaner/ periodeplaner, men at lærerne sjeldnere bruker overordnet lokal læreplan for faget. Videre er det noen lærere som ikke operasjonaliserer kompetansemålene. Samarbeid anses som helt avgjørende for det lokale læreplanarbeidet og planlegging av opplæringen.

Ut ifra disse funnene er det noen spørsmål som kan være interessante å undersøke videre. For det første kan det være interessant å søke svar på hvor utbredt det er å unnlate å operasjonaliserer kompetansemålene, og hva begrunnelsen er. Handler det om mangel på kompetanse, eller at det ikke oppleves som nyttig? Henger det sammen med hvorvidt læreren har mye eller lite erfaring, eller handler det om størrelse på fagmiljøet ved skolen? Hvordan sikrer disse lærerne at opplæringen som gis ivaretar kompetansemålene på en systematisk måte, og hvordan formidles kompetansemålenes innhold og relasjonen mellom disse og den opplæringen som gis til elevene? Gitt at samarbeid er så sentralt i det lokale læreplanarbeidet, ikke minst for at lærerne skal kunne trekke på hverandres kompetanse, vil det for det andre være interessant å undersøke hvordan dette løses på mindre skoler med lite fagmiljø.

¹ Udir: Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner. Tilgjengelig på www.skolenettet.no/veiledninger

1.4.2 Sentralt gitte læreplaner

Fagundersøkelsen indikerer at den sentralt gitte læreplanen ikke gir tilstrekkelig rom for faglig fordypning eller at den bidrar til faglig progresjon. Undersøkelsen gir få svar på hva ved læreplanene respondentene mener gjør at den ikke tilrettelegger for faglig fordypning. Ut ifra en av de åpne kommentarene til en av matematikklærerne kan en forklaring være at det ikke er tilstrekkelig med antall timer i faget til faglig fordypning:

”Pga lite tid blir både lærer og elev veldig stresset og føler at vi står i mellom barken og veden angående skal du undervise med harelabb i alle emner, eller skal du undervise godt i noen få emner og med det ikke gi elevene mulighet for å kunne gjøre alle oppgaver på en eventuell eksamen.” (Lærer i matematikk)

Funn både i fagundersøkelsen og i fokusgruppeintervjuene indikerer også at det er forskjeller mellom hvordan lærere i norsk og matematikk vurderer hvor stor hjelp den sentralt gitte læreplanen gir dem i planlegging av opplæringen og i vurderingsarbeidet. I fokusgruppen på en av skolene diskuterte lærerne at det var variasjoner mellom fagene i hvor konkrete kompetansemålene er, og følgelig hvor krevende det er for den enkelte lærer å bryte dem ned til læringsmål. Det ble også påpekt at det var variasjoner innad i fagene. Flere informanter syntes at læreplanen i norsk er svært ambisiøs, overordnet og lite konkrete. Ved en skole opplevde norsklærerne at noen av kompetansemålene i norsk var særlig utfordrende å bryte ned fordi de er store og lite konkrete, mens matematikklærerne ved denne skolen opplevde at kompetansemålene i matematikk var svært konkrete.

”Noen [av kompetansemålene] handler om hva de skal kunne, hva de skal vise. Og andre bare hva de skal ha bevissthet om. (...) Det krever mer å operasjonalisere. Det er mer behagelig når de er konkrete, men jeg syns samtidig at det er bra å kunne spisse dem selv.” (Lærer i norsk)

Til sist kan det bemerkes at i fokusgruppene fortalte flere informanter at de ikke benyttet de sentralt gitte veiledningene til læreplanene, og sitatene under illustrerer at dette kan handle både om mangel på tid og mangel på behov.

”De tror at vi bruker veiledningen mer enn det vi egentlig gjør. De har en ide om at vi kjenner til direktoratets sider veldig godt og bruker det veldig aktivt, men det gjør jeg faktisk ikke. Jeg hadde hatt nytte av å bruke det mer, men det er noe med kapasiteten til å lese gjennom alt. Kollegabiten er sånn faglig er uvurderlig for å få det til.”

”Satt på spissen så er læreplan så er den utarbeidet for folk som ikke er utdannet lærere. Sitter igjen med en følelse av at dette har jeg hørt hundre ganger tidligere når jeg har utdanning på forhånd i dette faget.”

1.4.2.1 Oppsummering om sentralt gitte læreplaner

Oppsummert antyder funnene at lærere synes det er utfordringer knyttet både til å utvikle konkrete læringsmål og å la elevene få fordype seg i faget. Når det gjelder å utvikle læringsmål kan det se ut til det er variasjoner mellom norsk og matematikk i hvor utfordrende og arbeidskrevende dette oppleves, fordi kompetansemålene i norsk oppfattes som mindre konkrete. I videre undersøkelser vil det være nødvendig å se på hva som kan ligge i resultatet om at læreplanen ikke gir tilstrekkelig rom for faglig fordypning eller at den bidrar til faglig progresjon, og å se nærmere på hvordan lærere prioriterer mellom bredde og dybde i fagene under de gitte rammevilkårene. Det vil også være interessant å undersøke nærmere hvilke kompetansemål som oppleves som lite konkrete, og hvordan lærerne operasjonaliserer disse. Her kan det også være relevant å se på hvorvidt lærernes erfaring og størrelse på fagmiljø ved skolen påvirker arbeidet med å utvikle læringsmål.

1.4.3 Gjennomføring av opplæring og vurdering

Funnene fra fagundersøkelsen antyder at det er liten grad av elevmedvirkning både i utvikling av læringsmål og i vurderingsarbeidet. Både åpne kommentarer og eksempler fra skolene der det

ble gjennomført fokusgrupper viser likevel at det finnes gode eksempler på at elevene deltar også i dette arbeidet.

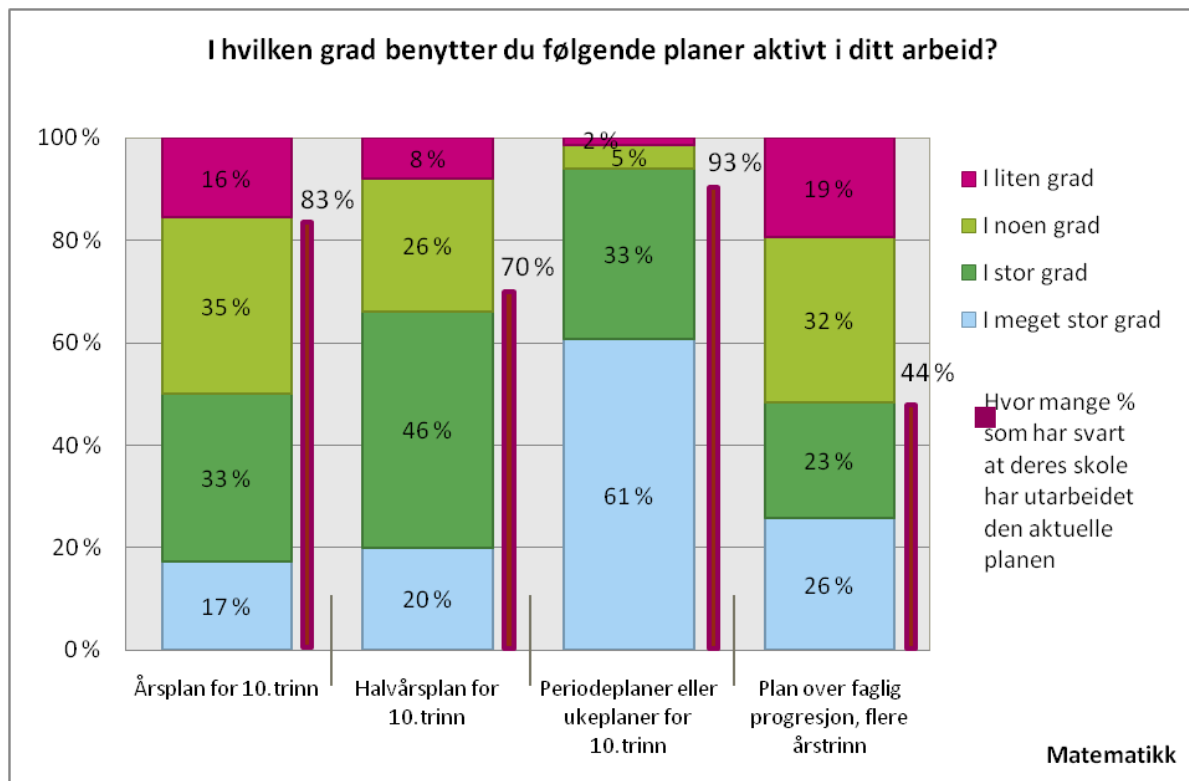
Videre indikerer funn både fra fagundersøkelsen og fokusgruppene det at opplæringen tilpasses til gruppens behov og at mange synes det er utfordrende å legge til rette for enkeltelevers behov. I fokusgruppene mente flere informanter som undervist i matematikk at nivådifferensiering var vanskelig fordi ferdighetene bygger på hverandre i stor grad, mens flere informanter som underviste i norsk syntes ikke det var særlig vanskelig å nivådifferensiere i norskfaget. I en av de åpne kommentarene i fagundersøkelsen fremkom det imidlertid et eksempel på utfordringer i å differensiere og tilpasse når elevene i klassen har krav på ulik opplæring, så som særskilt tilrettelagt opplæring eller når flere tospråklig elever har fritak fra nynorsk mens resten av klassen har krav på opplæring i nynorsk.

I ytterligere undersøkelser vil det være nyttig å se nærmere på hva mangel på elevmedvirkning skyldes, og hvordan utfordringer rundt individuell tilpasning løses.

2. RESULTATER MATEMATIKK

I dette kapittelet presenterer vi resultatene fra fagundersøkelsen i matematikk. **72 respondenter** som underviser i matematikk har besvart undersøkelsen.

2.1 Lokale læreplaner

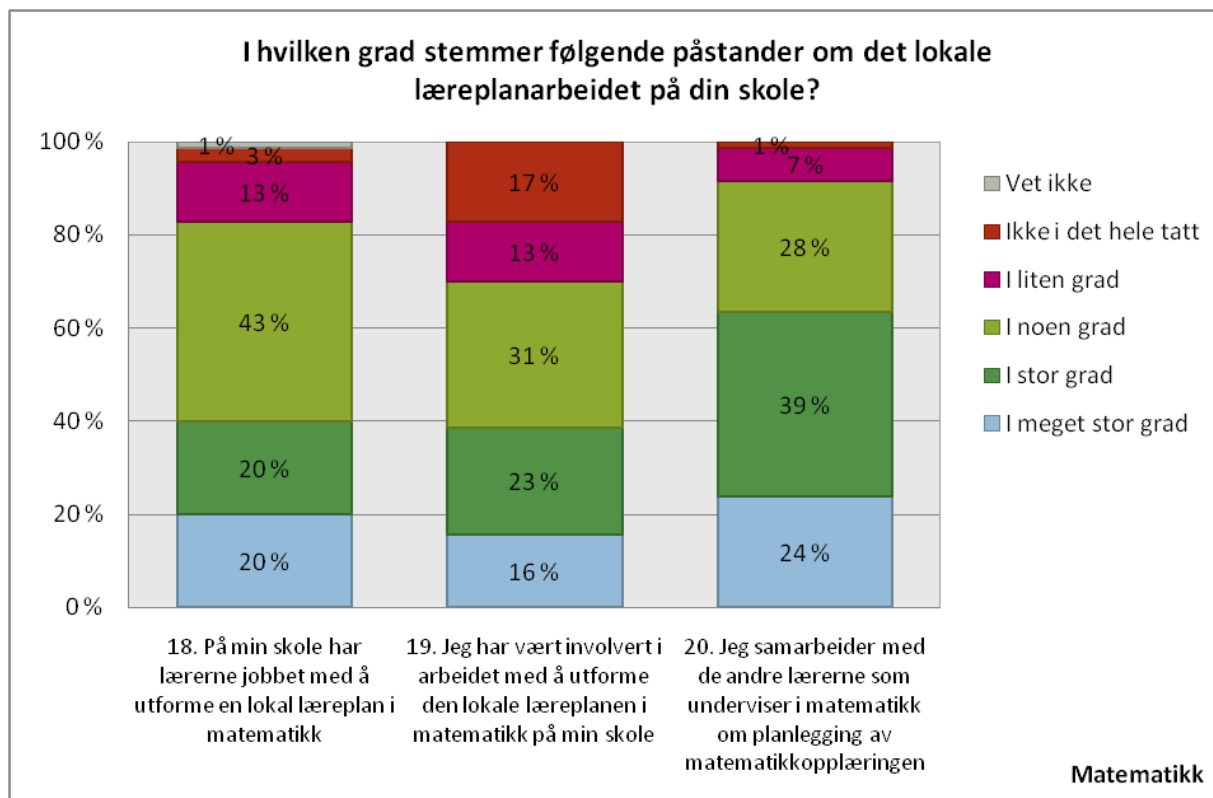

Figur 1 - Sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer i matematikk og aktiv bruk av planene i arbeidet

Når det gjelder sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer utarbeidet ved skolen og angitt aktiv bruk av planene i arbeidet, viser figur 1 følgende tendenser:

- Periodeplaner/ukeplaner i matematikk tas aktivt i bruk blant lærerne som har besvart undersøkelsen
- Under halvparten av lærerne som har besvart undersøkelsen oppga at deres skole har plan over faglig progresjon, flere årstrinn
- Blant skoler som har årsplaner og plan over faglig progresjon (flere årstrinn) svarer henholdsvis 16 % og 19 % at de i liten grad benytter disse planene aktivt i sitt arbeid
- Videre analyser der resultater krysses med alder viser at lærere yngre enn 30 år er de som benytter halvårsplanen aller minst.

2.2 Lokalt læreplanarbeid

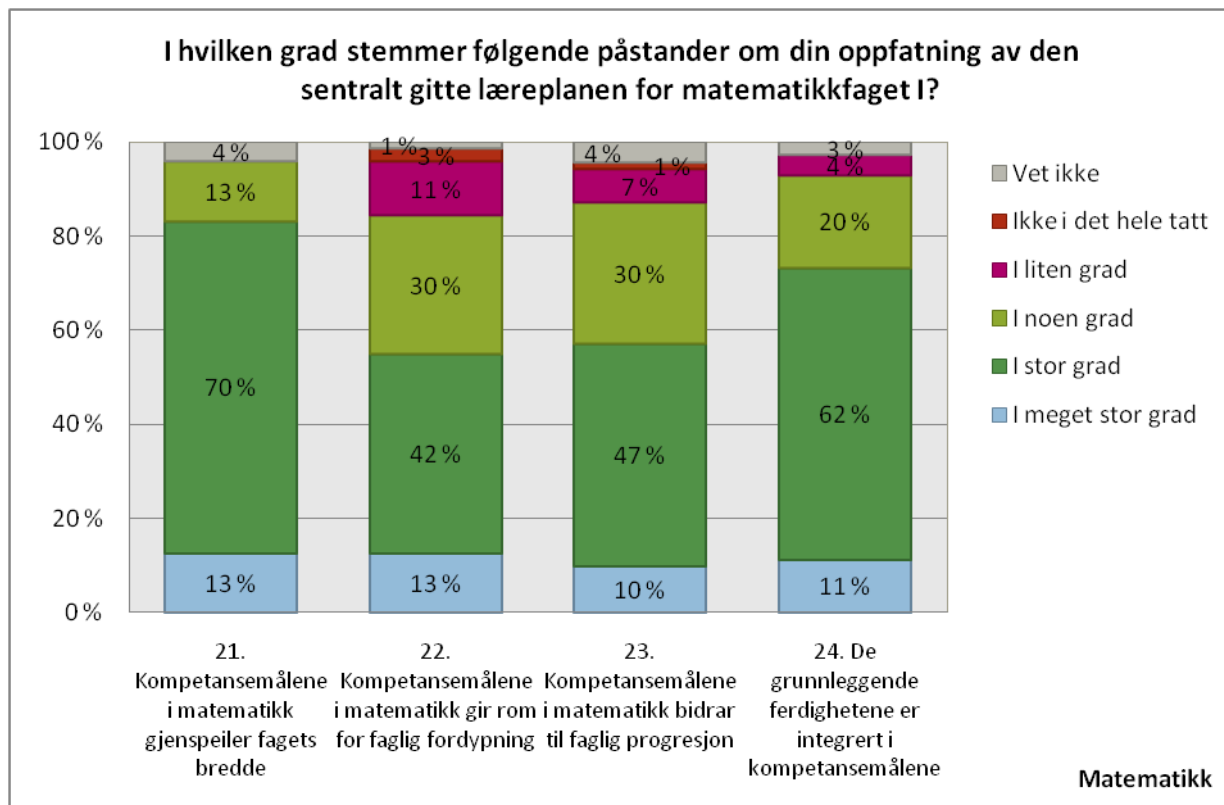

Figur 2 - Arbeid med lokale læreplaner i matematikk

Når det gjelder arbeidet med lokale læreplaner i matematikk ved skolen viser figur 2 følgende tendenser:

- Det er relativt høy grad av samarbeid ved skolene. Henholdsvis 39 % og 24 % samarbeider i stor grad / i meget stor grad med de andre lærerne som underviser i matematikk om planlegging av matematikkopplæringen. Funnet må for øvrig ses i sammenheng videre analyser, som viser at graden av samarbeid øker med antall elever ved skolen, og at de som har svart 'i liten grad' eller 'ikke i det hele tatt' på spørsmål 20 om samarbeid i planlegging av fagopplæringen er lærere som er alene om å undervise trinn 10. i matematikk.
- Til sammen 30 % svarer at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har vært involvert i arbeidet med å utforme den lokale læreplanen i matematikk ved sin skole. Videre analyser viser en tendens til at det er lærere ved mellomstore skoler med mellom 101 og 300 elever er mest involvert i å utforme den lokale læreplanen i matematikk ved sin skole.
- Antall elever ved lærested:
 - Det er en tendens til at lærere ved skoler med færre enn 100 elever svarer "I liten grad" på spørsmål om lærerne ved skolen har jobbet med å utforme en lokal læreplan i matematikk (spørsmål 18).
- Alder
 - Lærere i aldersgruppene 31-40 og 51-60 år utmerker seg med å i større grad ha deltatt i arbeidet med å utforme lokale læreplaner i matematikk ved sine skoler.

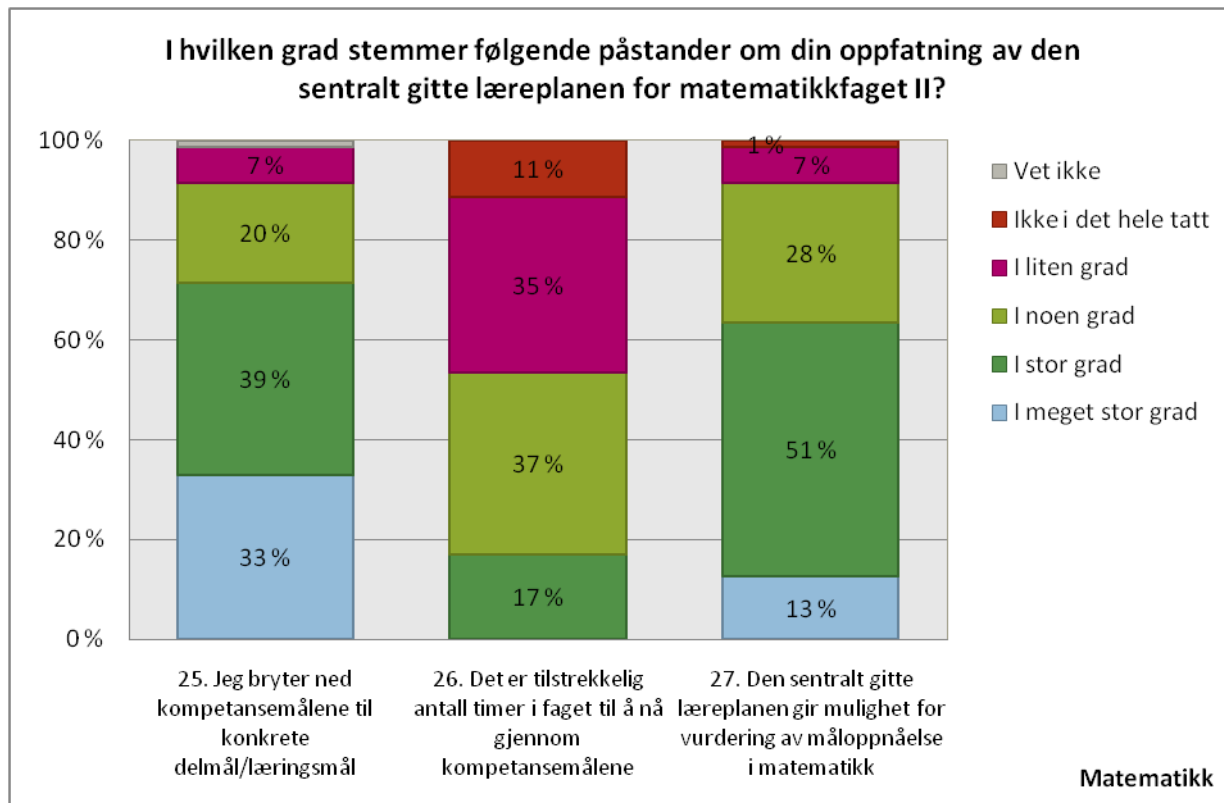
2.3 Sentralt gitte læreplaner

Figur 3 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for matematikkfaget I

Når det gjelder oppfatning av den sentralt gitte læreplanen i matematikkfaget viser figur 3 følgende tendenser:

- Den overordnede trenden er at kompetansemålene i den sentralt gitte læreplanen oppleves å gi et bidrag inn i matematikkfaget. Samtidig skiller spørsmål 21 og 24 seg ut med at det er langt flere her svarer at de i stor grad eller i meget stor grad opplever at den sentralt gitte læreplanen speiler matematikkfagets bredde og at de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene for faget. Selv om trenden er positiv også hva angår hvorvidt kompetansemålene i matematikk gir rom for faglig fordypning og bidrar til faglig progresjon er det for disse to påstandene en høyere prosentandel som svarer i noen grad / i liten grad / ikke i det hele tatt.
- Størrelse på fagmiljø ved lærestedet:
 - Ingen av lærerne som er alene om å undervise trinn 10 i matematikk svarer i liten grad / ikke i det hele tatt / vet ikke på spørsmålene om hvorvidt kompetansemålene i faget gir rom for faglig fordypning, bidrar til faglig progresjon og integrerer de grunnleggende ferdighetene i faget (spørsmål 22, 23 og 24)
- Antall elever ved lærested:
 - Jo flere elever ved skolen, dess høyere andel av lærerne opplever at kompetansemålene gir rom for faglig fordypning (spørsmål 22).
- Alder:
 - Lærere som er yngre enn 30 år opplever i større grad enn eldre lærere til at kompetansemålene i matematikk gjenspeiler fagets bredde (spørsmål 21), men de opplever samtidig i minst grad at kompetansemålene bidrar til faglig progresjon (spørsmål 23)

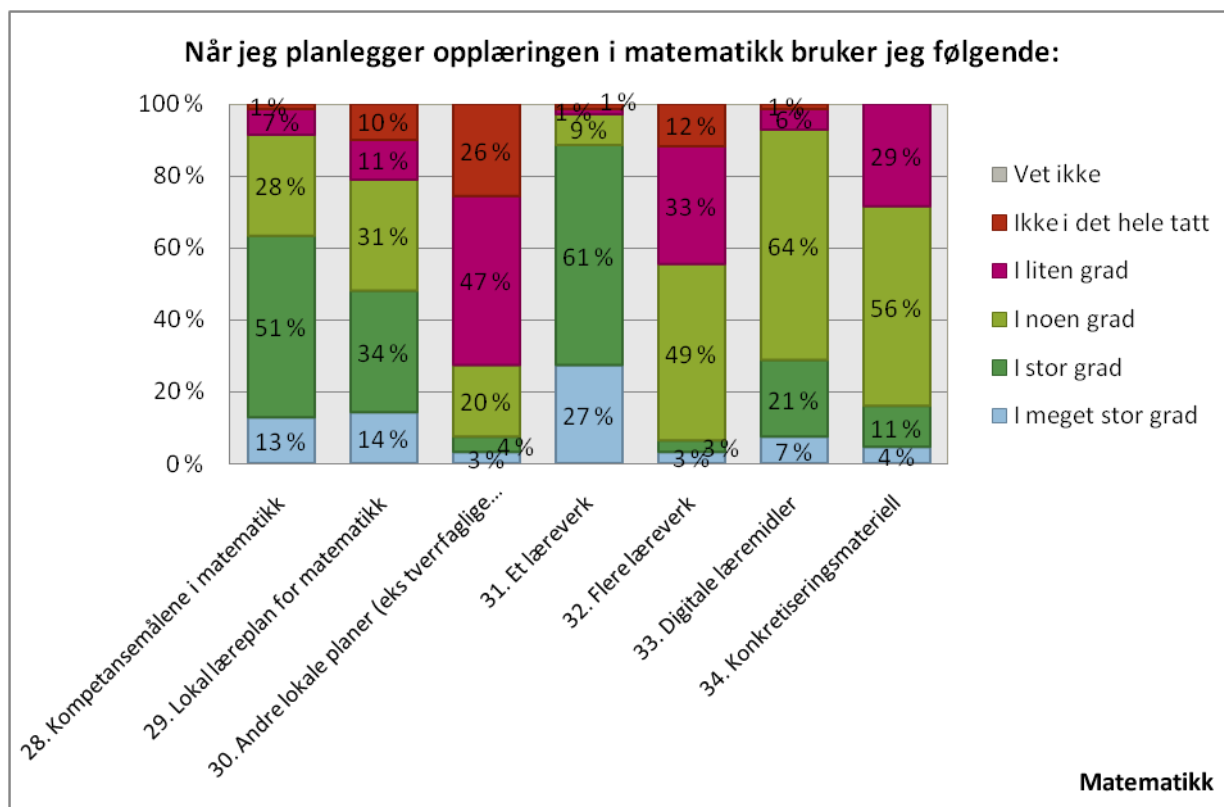

Figur 4 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for matematikkfaget II

Når det gjelder oppfatning av den sentralt gitte læreplanen i matematikkfaget viser figur 4 følgende tendenser:

- 46 % av lærerne opplever at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er et tilstrekkelig antall timer i faget til å rekke gjennom kompetansemålene i løpet av tilmålt tid. Videre analyser viser at det er flest lærere i aldersgruppen 41-50 som opplever dette, 75 % i denne gruppen oppga svaralternativ i liten grad eller ikke i det hele tatt (spørsmål 26).
- Den sentralt gitte læreplanen vurderes overordnet sett positivt ift å gi mulighet for vurdering av måloppnåelse i faget. Samtidig er det en relativt stor andel som mener planen gir den muligheten i noen grad / i liten grad / ikke i det hele tatt (henholdsvis 28 %, 7 % og 1 %) (spørsmål 27).
- 72 % av lærere svarer at de i stor grad eller meget stor grad bryter ned kompetansemålene til konkrete delmål/læringsmål (spørsmål 25). Videre analyser viser at samtlige lærere ved skoler med færre enn 100 elever svarer at de i stor grad bryter ned kompetansemålene til konkrete delmål/læringsmål. Andelen som svarer "I meget stor grad" øker med antall elever ved skolen. Lærere eldre enn 60 år bryter i mindre grad enn andre ned kompetansemålene.

2.4 Planlegging av opplæringen

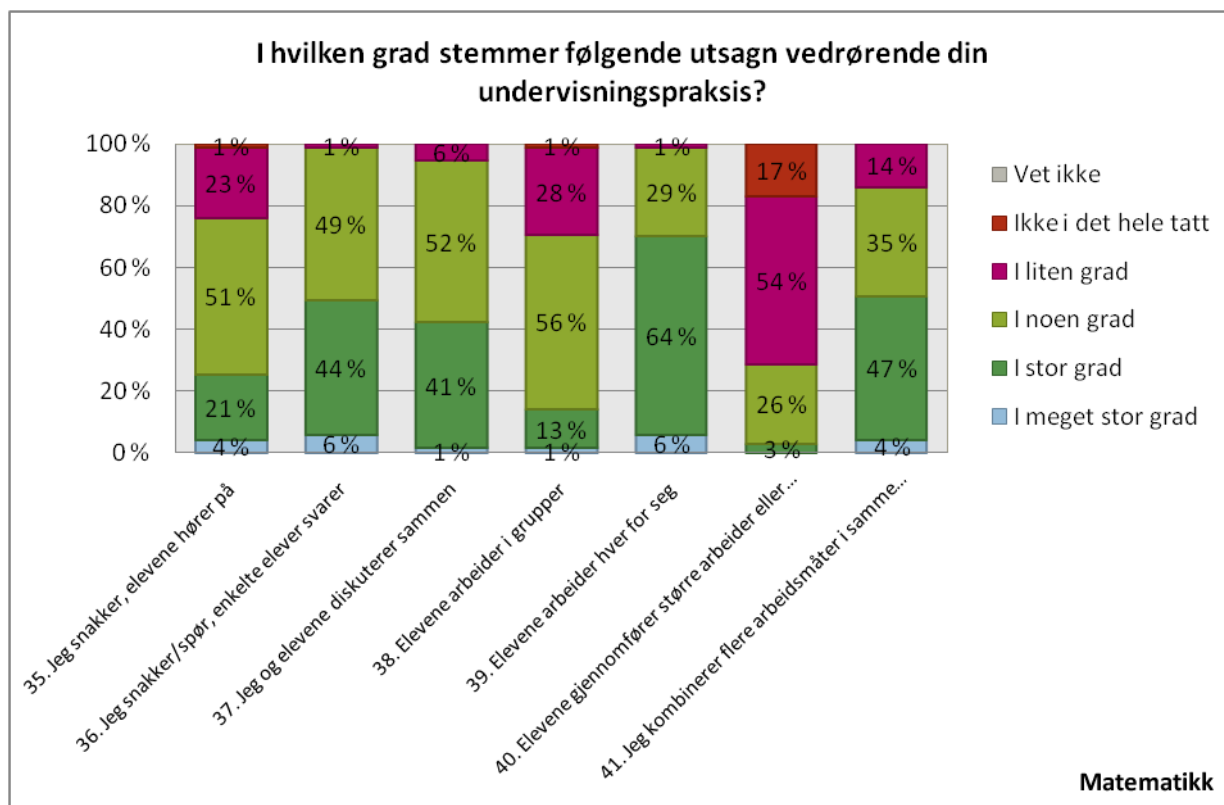

Figur 5 - Verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i matematikk

Når det gjelder hvilke verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i matematikk viser figur 5 følgende tendenser:

- Mest benyttet i planlegging av opplæringen i matematikk er et læreverk, kompetansemål og lokale læreplaner, etterfulgt av digitale læringsmedier, konkretiseringsmaterieill andre læreverk. Svaralternativet "Et læreverk" skiller seg ut med at 88 % har krysset av for dette svaralternativet. Interessant er også at henholdsvis 10 % og 11 % svarer at de ikke i det hele tatt eller i liten grad benytter den lokale læreplanen.
- Tverrfaglige eller andre lokale planer benyttes i liten grad til planlegging av opplæring. Kun 7 % svarer at de i stor eller meget stor grad benytter denne. Aller minst benyttes den av lærere ved skoler med færre enn 100 Elever
- Alder:
 - Lærere i aldersgruppene 31-40 og 51-60 benytter i størst grad den lokale læreplanen når de planlegger opplæring i matematikk (henholdsvis 65 % og 67 %, mot 12,5 %, 38 % og 22 % for aldersgruppene yngre enn 30, 41-50 og eldre enn 60)

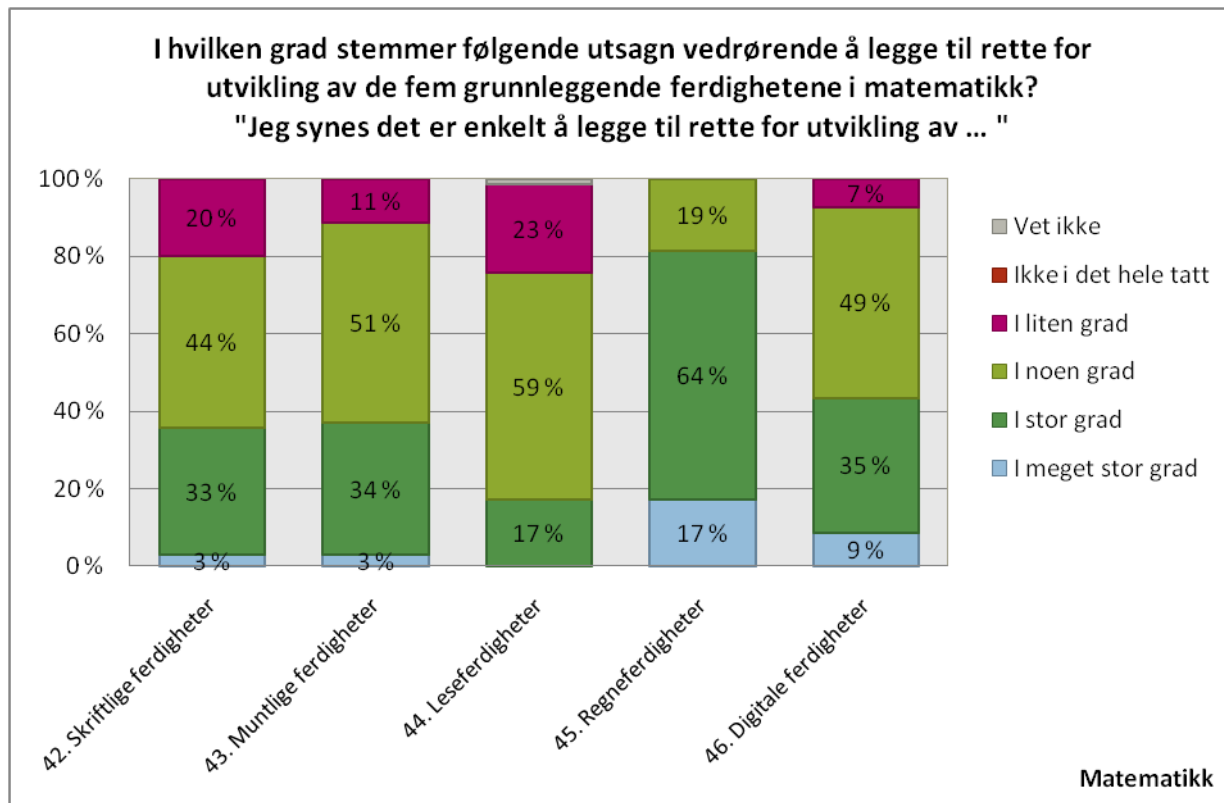
2.5 Gjennomføring av opplæringen

Figur 6 - Undervisningspraksis i matematikk

Når det gjelder lærernes undervisningspraksis i matematikk viser figur 6 følgende tendenser:

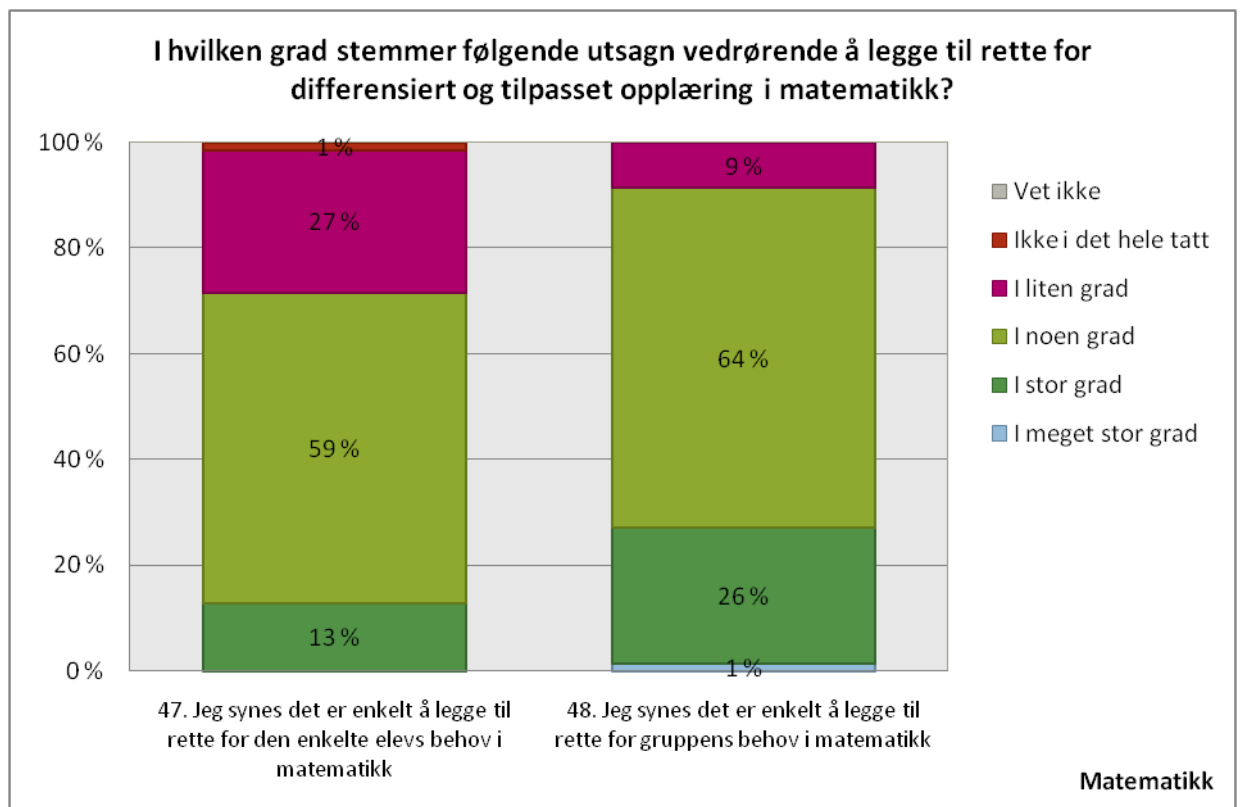
- De arbeidsmåtene som benyttes mest av lærere i matematikk er som følger: elevene arbeider hver for seg og dialog med lærer, enten gjennom spørsmål og svar eller diskusjoner. Til sammen 51 % av lærerne svarer at de kombinerer flere undervisningsmetoder.
- Gruppearbeid er svært lite brukt som arbeidsmetode i matematikkfaget (17 % svarer at de ikke benytter dette i det hele tatt, mens 54 % svarer at de benytter det i liten grad).
- Alder:
 - Lærerne under 30 år, svarer i større grad enn andre aldersgrupper at de i stor eller meget stor grad (totalt 62,5 %) benytter undervisningsformen i alternativ 35 – de snakker, elevene hører på. Totalt 62,5 % av lærerne under 30 år svarer dette, neste gruppe er lærerne mellom 31-40, som angir 31,5 % på tilsvarende svaralternativer). Samtidig angir 87,5 % av lærere yngre enn 30 år svaralternativ 36 – de snakker/spør, enkelte elever svarer.

Figur 7 - Tilrettelegging for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i matematikk

Når det gjelder lærernes oppfatning av hvor enkelt de synes det er å legge til rette for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i matematikk viser figur 7 følgende tendenser:

- Samlet svarer 81 % av respondentene at de i stor grad eller meget stor grad opplever det som enkelt å legge til rette for utvikling av regneferdigheter. Årsaken til at kun 17 % svarer i meget stor grad fremkommer ikke av denne undersøkelsen. Interessant er også at 62,5 % av lærerne over 60 år svarer at de kun i noen grad synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av regneferdigheter. For de andre aldersgruppene er tallene henholdsvis: yngre enn 30: 12,5 %. 31-40: 17,4 %. 41-50: 12,5 %. 51-60: 6,7 %.
- Ved siden av regneferdigheter er det digitale ferdigheter lærerne i matematikk opplever det som enklest å legge til rette for. Hva angår øvrige grunnleggende ferdigheter i matematikkfaget (skriftlige, muntlige og lese ferdigheter) svarer lærerne i hovedsak at de kun i noen grad synes det er enkelt å legge til rette for dette
- Alder:
 - Det er færrest av lærerne under 30 år som svarer at de i stor eller meget stor grad synes det er enkelt å legge til rette for utvikling i av skriftlige ferdigheter

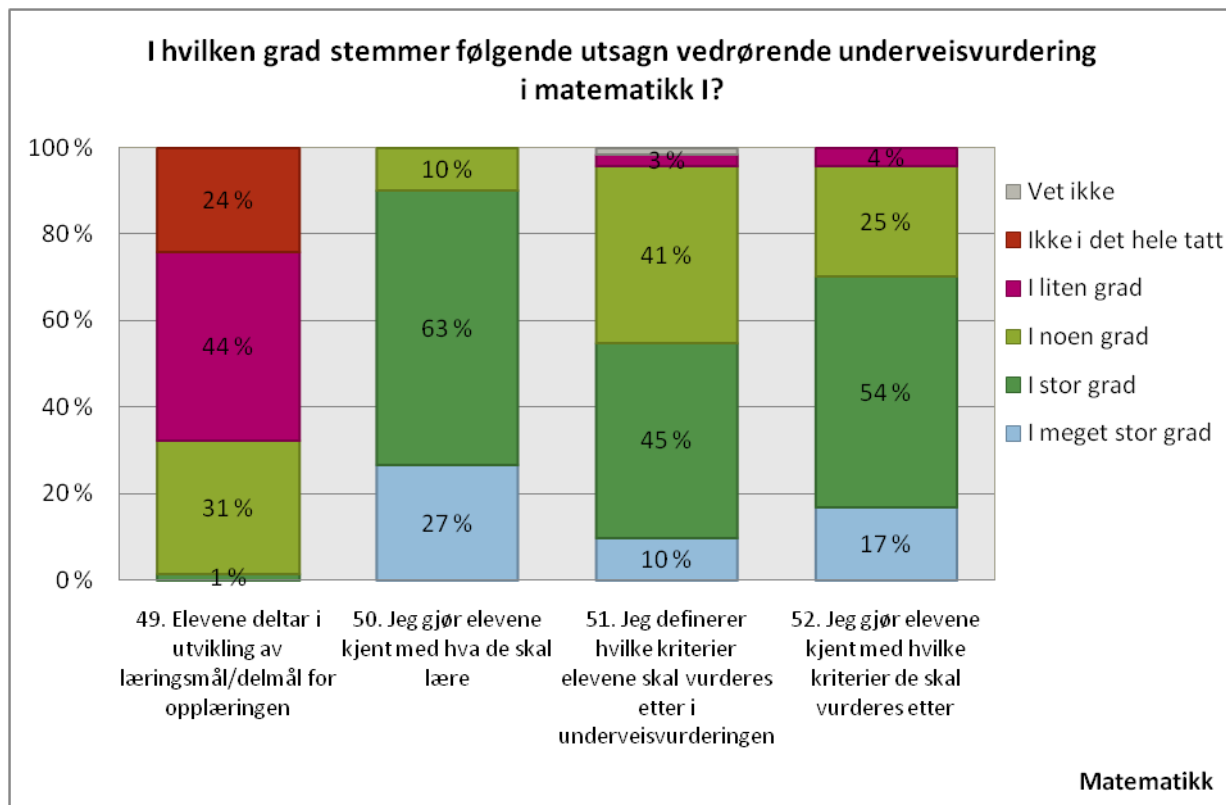

Figur 8 - Tilrettelegging av differensiert og tilpasset opplæring i matematikk

Når det gjelder lærernes opplevelse av hvor enkelt det er å legge til rette for differensiert og tilpasset opplæring i matematikk viser figur 8 følgende tendenser:

- Nesten en tredjedel av respondentene opplever at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er enkelt å legge til rette for den enkelte elevs behov innenfor matematikkfaget (spørsmål 47). Videre synes 59 % dette i noen grad er enkelt, mens kun 13 % synes det i stor grad er enkelt. Resultatene for hvorvidt lærerne synes det er enkelt å legge til rette for gruppens behov innen matematikk er noe mer positive, men også her er overvekten på at dette oppleves som enkelt kun i noen grad (9 % svarer i liten grad, 64 % i noen grad, 26 % i stor grad, og 1 % i meget stor grad)
- Alder:
 - Blant de som synes det i liten grad eller ikke i det hele tatt synes det er enkelt å legge til rette for den enkelte elevs behov i matematikk befinner de fleste seg i aldersgruppene under 30 år, 51-60 og over 60

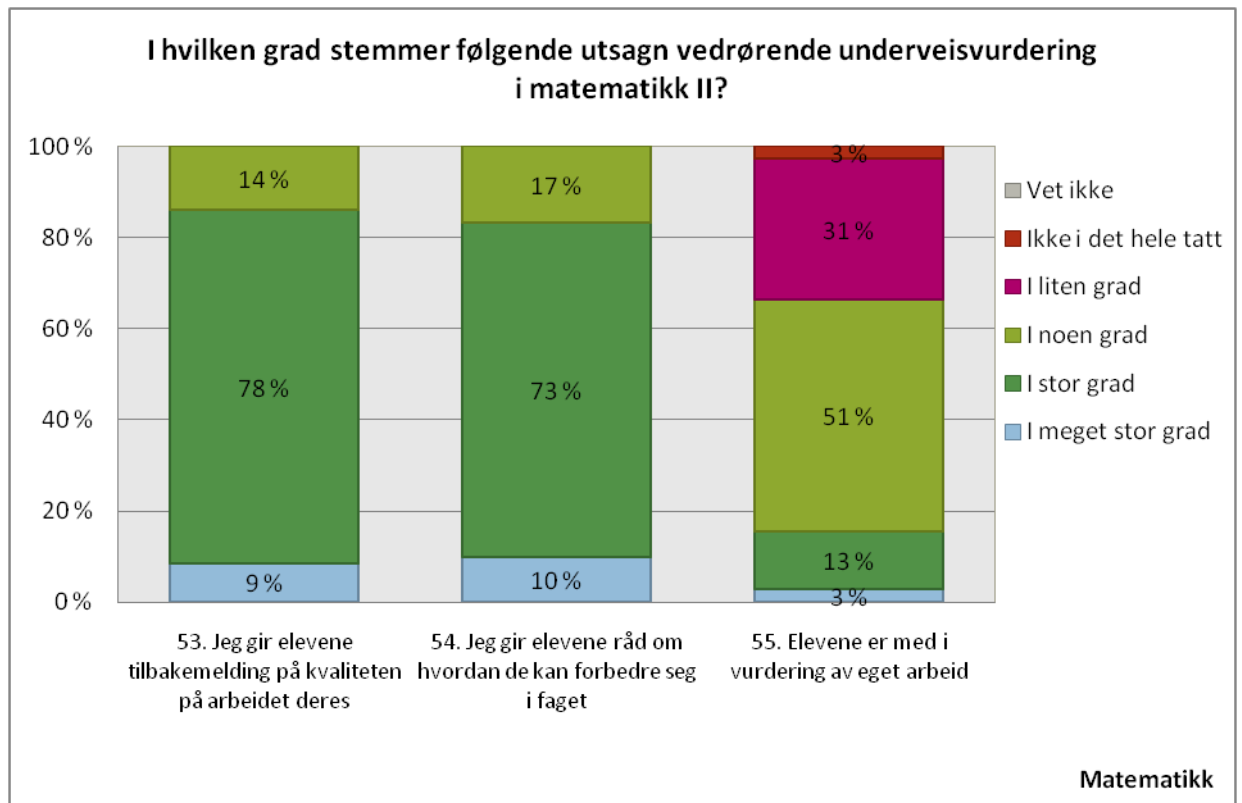
2.6 Vurdering

Figur 9 - Lærernes praksis rundt undervisvurdering i matematikk I

Når det gjelder lærernes praksis rundt undervisvurdering i matematikk viser figur 9 følgende tendenser:

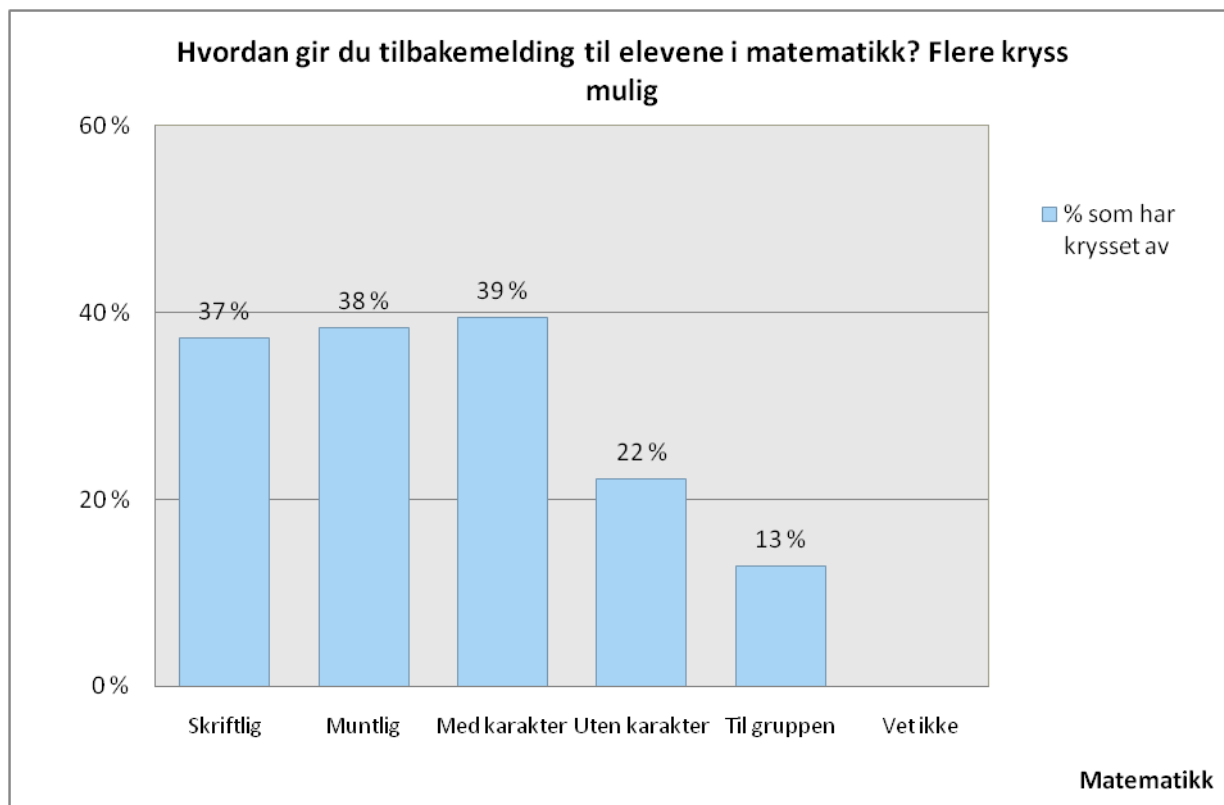
- Elevene deltar i liten grad i utvikling av læringsmål/delmål for opplæringen, her svarer henholdsvis 24 % og 44 % av lærerne at elevene ikke i det hele tatt eller i liten grad deltar i utviklingen. Kun 1 % svarer at elevene i stor grad deltar i utviklingen av læringsmål/delmål (spørsmål 49).
- 90 % av lærerne svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med hva de skal lære, og 71 % svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter (spørsmål 50 og 52).
- Alder:
 - Aldersgruppene yngre enn 30 år og eldre enn 60 år skiller seg ut med at det samlet er disse to gruppene som utgjør 81,5 % av lærerne som har svart at de kun i noen grad gjør elevene kjent med det de skal lære. Tilsvarende er det kun lærere under 30 år som har svart at de i liten grad gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter (spørsmål 50 og 52)

Figur 10 - Lærernes praksis rundt undervisvurdering i matematikk II

Når det gjelder lærernes praksis rundt undervisvurdering i matematikk viser figur 10 følgende tendenser:

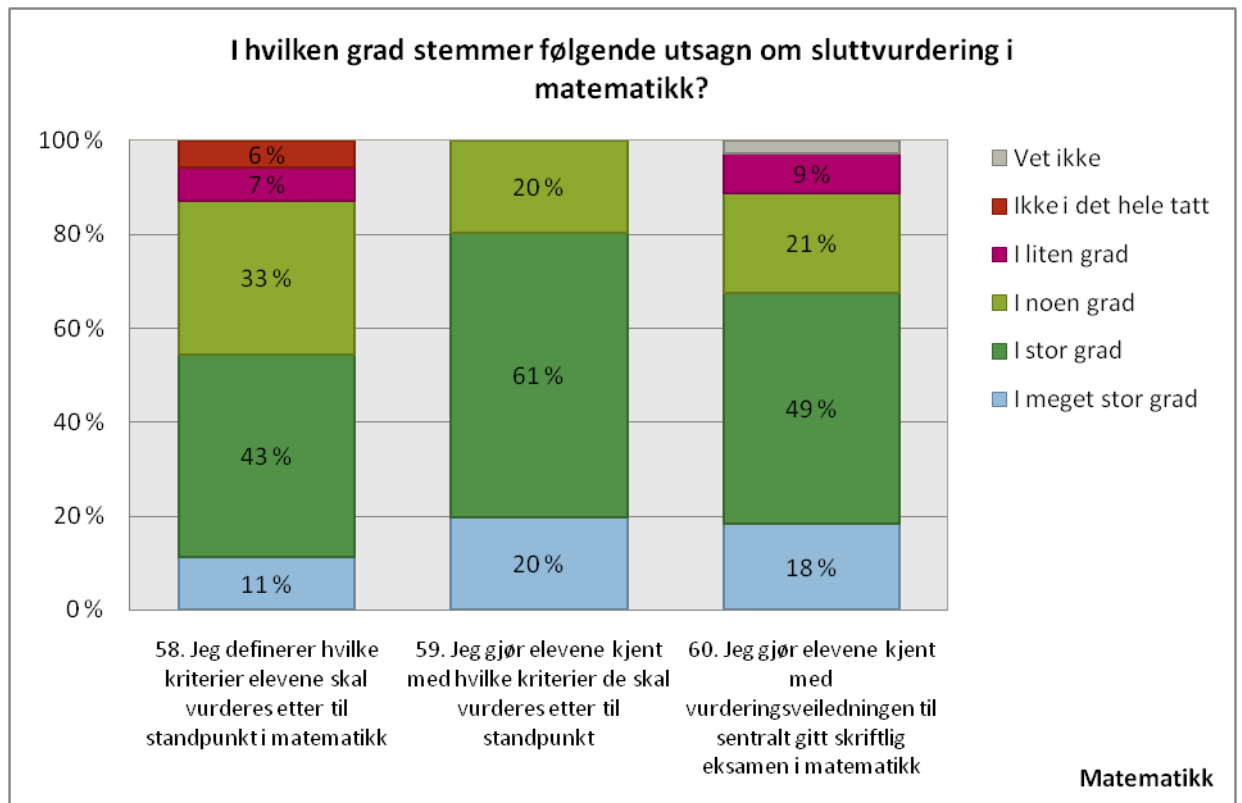
- Analysen viser at svært mange (87 %) av lærerne i matematikk i stor eller meget stor grad gir tilbakemeldinger til elevene på arbeidet deres. Interessant her er at 83 % av lærerne samtidig svarer at de i stor eller meget stor grad gir elevene råd om hvordan de kan forbedre seg (spørsmål 53 og 54)
- Hva angår elevenes deltakelse i vurdering av eget arbeid er det kun 16 % som angir at elevene i stor eller meget stor grad deltar i dette, mens henholdsvis 3 %, 31 % og 51 % angir at elevene deltar ikke i det hele tatt / i liten grad / i noen grad (spørsmål 55)
- Alder:
 - 30 % av lærerne i aldersgruppen 31-40 svarer at de i noen grad gir elevene tilbakemelding på kvaliteten på arbeidet deres, noe som innebærer at de utgjør en stor andel av gruppen som har svart dette (spørsmål 53)

Figur 11 - Lærernes praksis rundt tilbakemelding til elevene i matematikk

Når det gjelder lærernes praksis rundt tilbakemeldinger til elevene i matematikk viser figur 11 følgende tendenser:

- De vanligste formene for tilbakemeldinger i matematikk er med karakter, skriftlige og muntlige.

Figur 12 - Lærernes praksis rundt sluttvurdering i matematikk

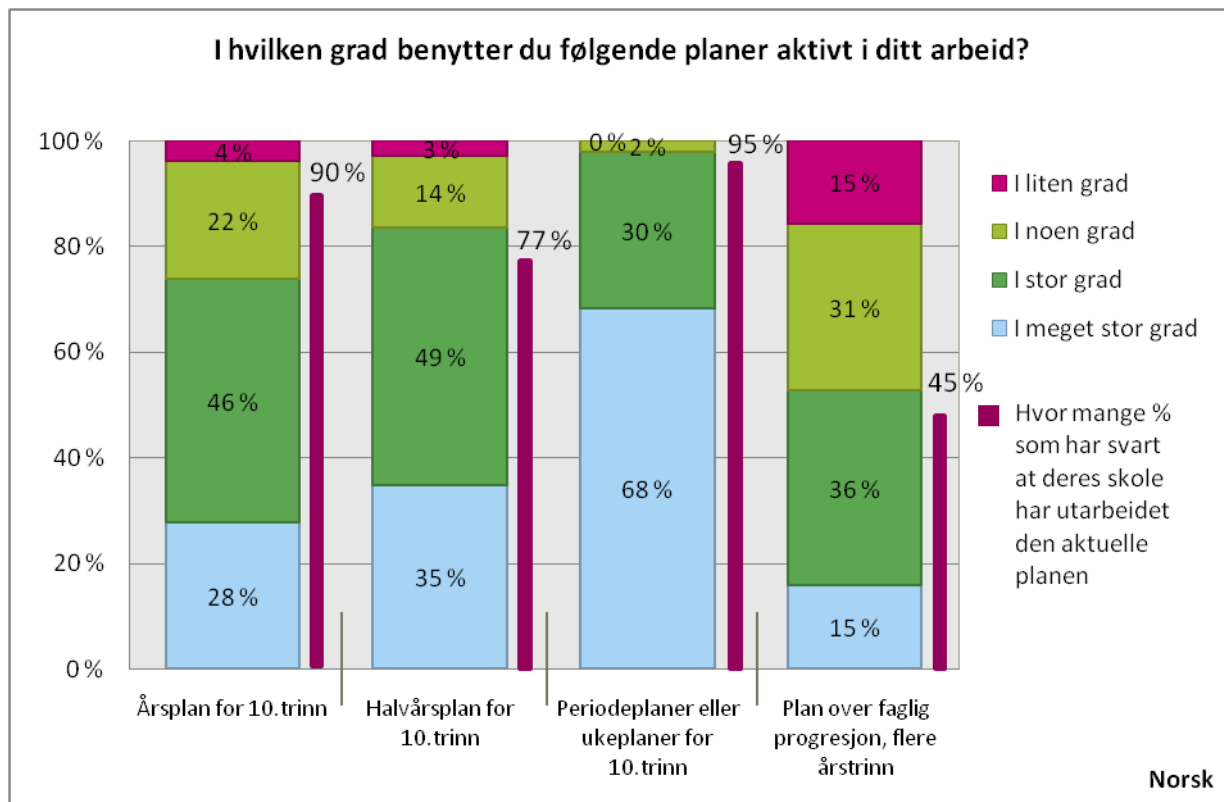
Når det gjelder lærernes praksis rundt sluttvurdering i matematikk viser figur 12 følgende tendenser:

- Elevene gjøres i høy grad kjent med hvilke kriterier de vurderes etter i sluttvurderingen: 81 % av lærerne svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med kriteriene de vurderes etter til standpunkt (spørsmål 59)

3. RESULTATER NORSK

I dette kapittelet presenterer vi resultatene fra fagundersøkelsen i norsk. **85 respondenter** som underviser i norsk har besvart undersøkelsen.

3.1 Lokale læreplaner

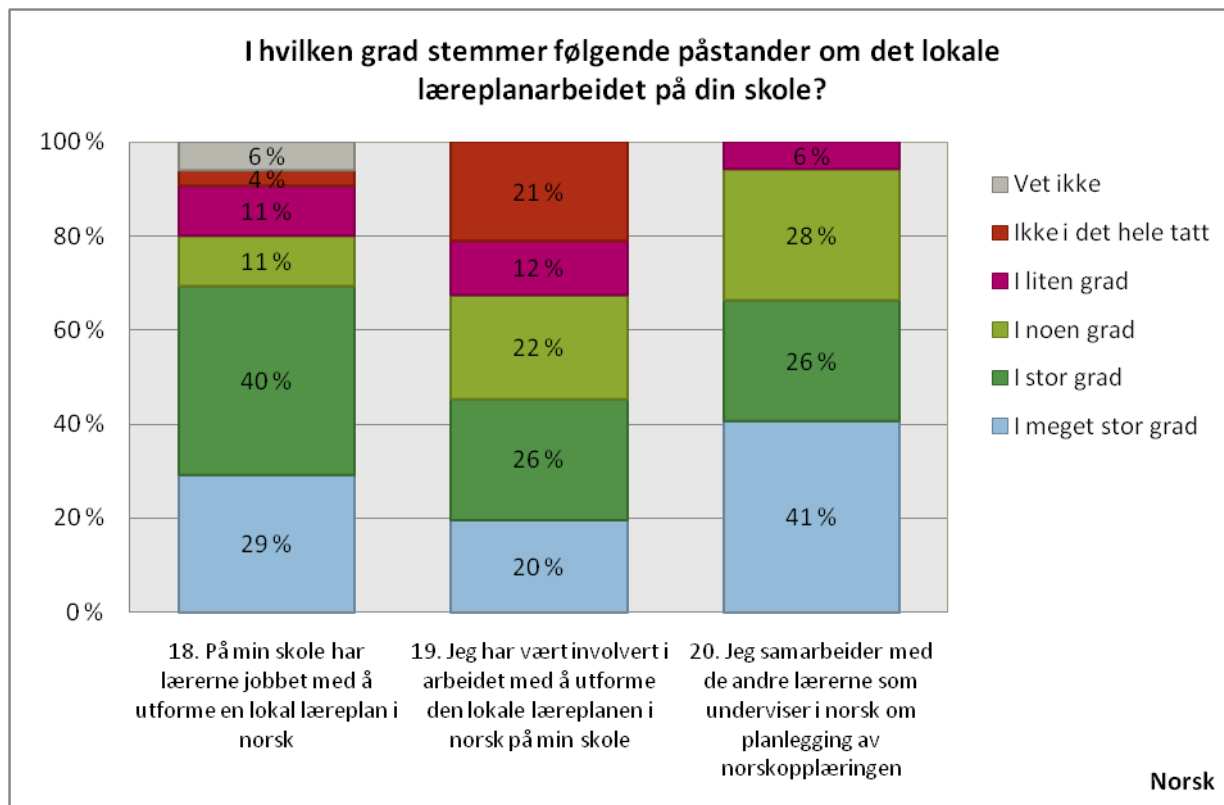

Figur 13 - Sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer i norsk og aktiv bruk av planene i arbeidet

Når det gjelder sammenheng mellom skriftlige dokumenter/planer utarbeidet ved skolen og angitt aktiv bruk av planene i arbeidet, viser figur 13 følgende tendenser:

- Resultatene indikerer at særlig periodeplaner/ukeplaner i norsk tas aktivt i bruk blant lærerne som har besvart undersøkelsen
- Under halvparten av lærerne som har besvart undersøkelsen oppga at deres skole har plan over faglig progresjon i norsk, flere årstrinn
- Henholdsvis 90 % og 77 % av skolene har årsplaner og halvårsplaner for 10. trinn. I motsetning til resultatene for matematikk tyder funn for norsk på at disse planene i større grad benyttes aktivt av lærerne
- Blant skoler som har plan over faglig progresjon (flere årstrinn) svarer 15 % at de i liten grad benytter disse planene aktivt i sitt arbeid

3.2 Lokalt læreplanarbeid

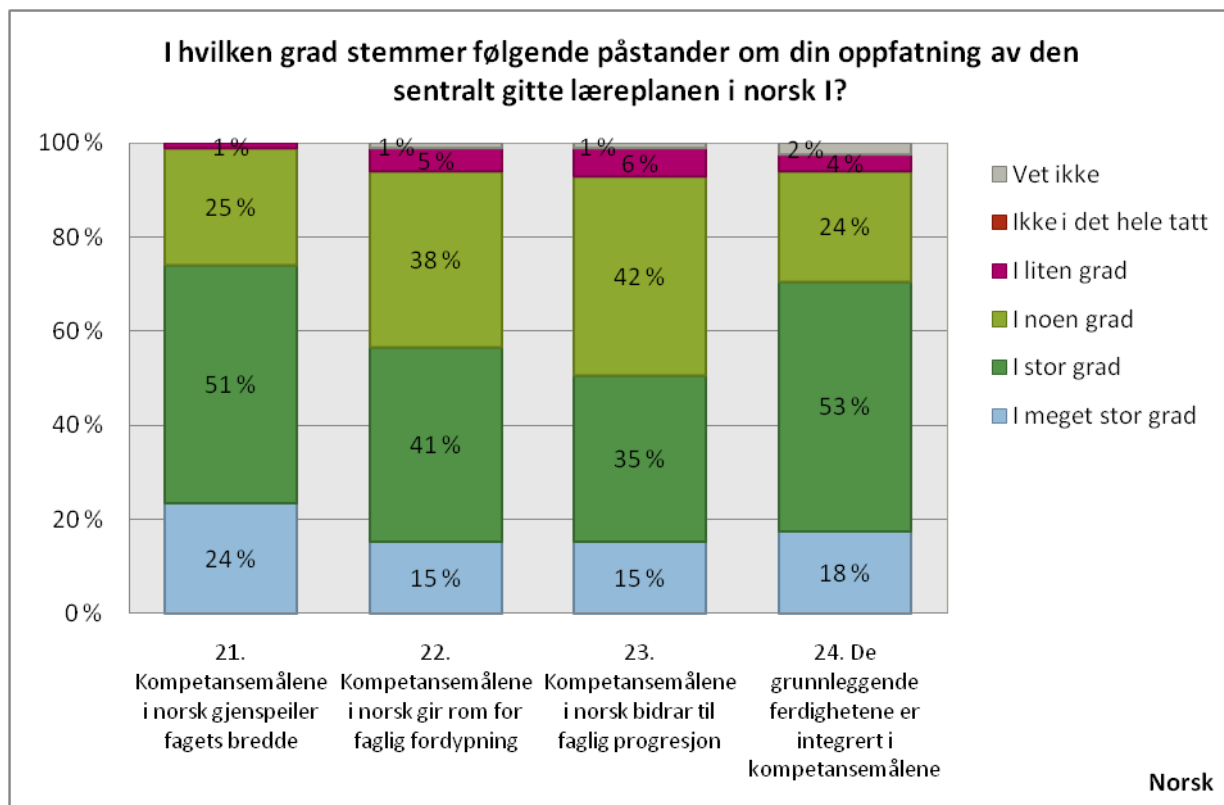

Figur 14 - Arbeid med lokale læreplaner i norsk

Når det gjelder arbeidet med lokale læreplaner i norsk ved skolen viser figur 14 følgende tendenser:

- Henholdsvis 26 % og 41 % samarbeider i stor grad / i meget stor grad med de andre lærerne som underviser i norsk om planlegging av norskopplæringen (spørsmål 20). Funnet må for øvrig ses i sammenheng videre analyser, som viser at graden av samarbeid øker med antall elever ved skolen, og at 80 % av de som har svart at de i liten grad samarbeider med de andre lærerne i planlegging av fagopplæringen er lærere som er alene om å undervise 10.trinn i norsk
- Til sammen 33 % svarer at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har vært involvert i arbeidet med å utforme den lokale læreplanen i norsk ved sin skole (spørsmål 19). Lærere i aldersgruppene 51-60 og eldre enn 60 år utmerker seg med å i større grad enn de andre aldersgruppene ha deltatt i arbeidet med å utforme lokale læreplaner i norsk ved sine skoler
- Antall elever ved lærested:
 - Tendens til at lærere ved skoler som har færre enn 100 elever i mindre grad enn lærere ved større skoler har jobbet med å utforme en lokal læreplan i norsk (spørsmål 18)
- Alder:
 - 81 % av lærere i aldersgruppen 31-40 svarer at de i stor eller meget stor grad samarbeider med de andre lærerne som underviser i norsk. Dette er høyere enn for de andre aldersgruppene.

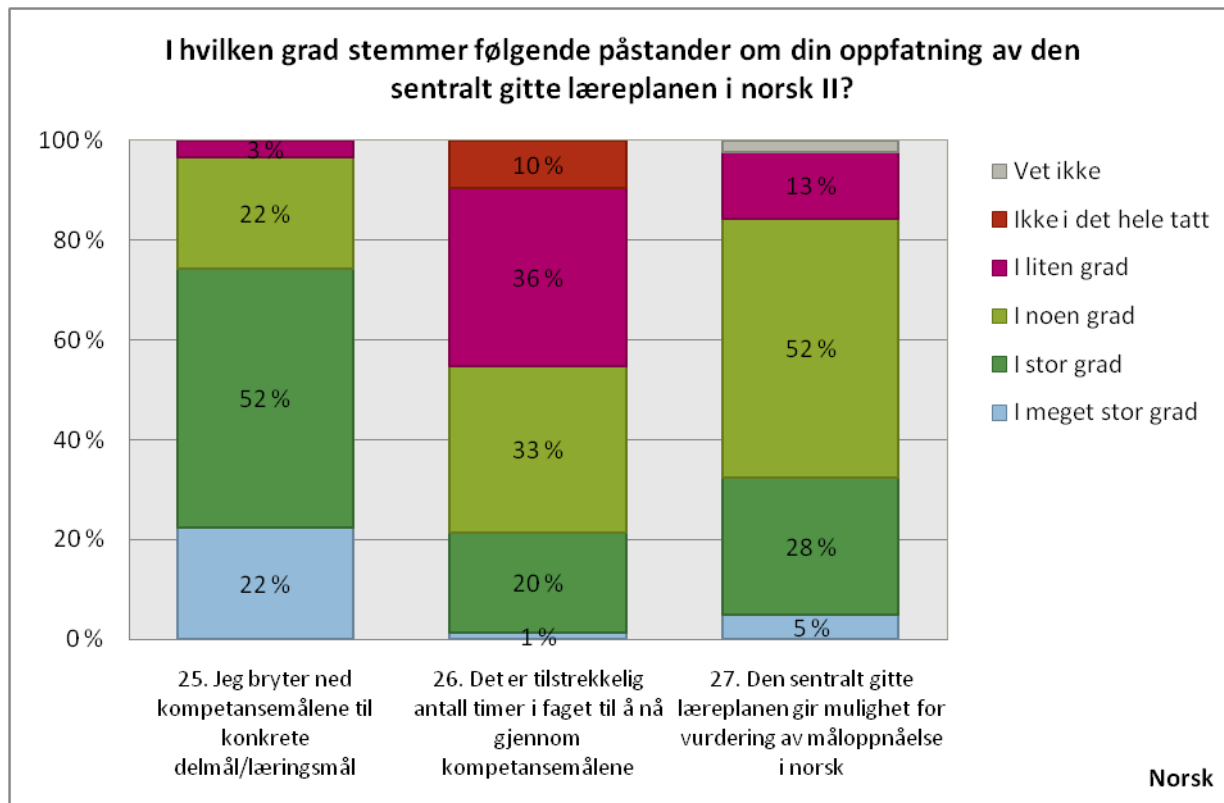
3.3 Sentralt gitte læreplaner

Figur 15 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for norskfaget I

Når det gjelder oppfatning av den sentralt gitte læreplanen i norskfaget viser figur 15 følgende tendenser:

- Det var langt flere som oppga at de i stor grad eller i meget stor grad opplever at den sentralt gitte læreplanen speiler norskfagets bredde og at de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene for faget, enn at kompetansemålene gir rom for faglig fordypning og bidrar til faglig progresjon.
- Størrelse på fagmiljø ved lærestedet:
 - Lærere som ikke er alene om å undervise trinn 10 i norsk er overveiende mer positive til at de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene (spørsmål 24).
- Antall elever ved lærested:
 - Svak tendens til at lærere ved skoler med færre enn 100 elever svarer i noen grad på spørsmålet om hvorvidt kompetansemålene bidrar til faglig progresjon (spørsmål 23).
 - Lærere ved skoler med mellom 101 og 300 elever opplever i noe større grad enn lærere ved skoler med færre enn 100 elever og lærere ved skoler med mer enn 300 elever at de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene (spørsmål 24).
- Alder:
 - Lærere i aldersgruppen 41-50 opplever i noe større grad enn andre aldersgrupper at kompetansemålene i norsk gjenspeiler fagets bredde (spørsmål 21).

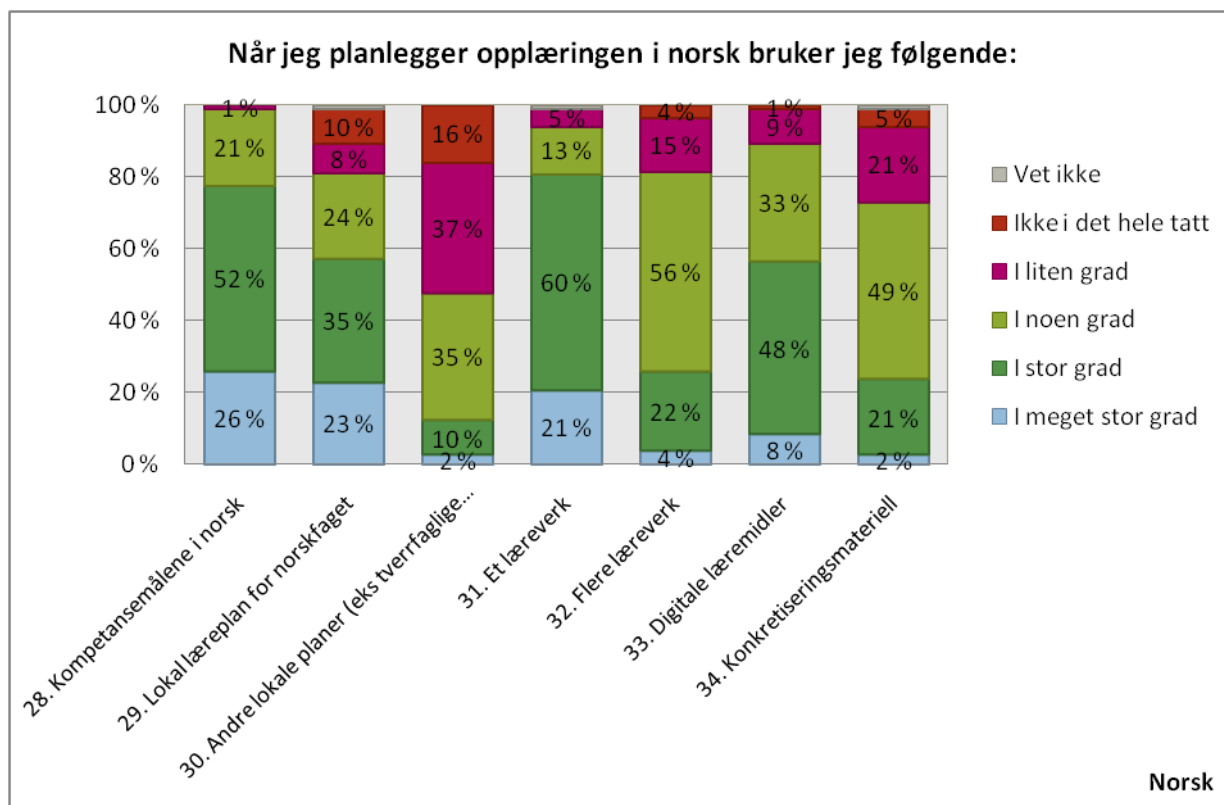

Figur 16 - Oppfatninger av den sentralt gitte læreplanen for norskfaget II

Når det gjelder oppfatning av den sentralt gitte læreplanen i norskfaget viser figur 16 følgende tendenser:

- 46 % av lærerne opplever at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er et tilstrekkelig antall timer i faget til å rekke gjennom kompetansemålene i løpet av tilmålt tid. Lærere eldre enn 50 år opplever dette i større grad enn lærere yngre enn 50 år (spørsmål 26).
- 74 % av lærere svarer at de i stor grad eller meget stor grad bryter ned kompetansemålene til konkrete delmål/læringsmål (spørsmål 25).
- Svært mange lærere angir at de bryter ned kompetansemålene til konkrete delmål/læringsmål (spørsmål 25), aldersgruppen 31-40 år skiller seg ut med en høyere prosentandel som svarer dette (spørsmål 25).
- En stor andel av lærerne mener den sentralt gitte læreplanen kun i noen grad / liten grad gir mulighet for vurdering av måloppnåelse i faget (henholdsvis 52 % og 13 %) (spørsmål 27).
- Alder:
 - Aldersgruppene 31-40 og 41-50 skiller seg ut med at en større prosentandel innenfor disse aldersgruppene svarer i stor eller meget stor grad på spørsmålet om den sentralt gitte læreplanen gir mulighet for vurdering av måloppnåelse i norsk (spørsmål 27).

3.4 Planlegging av opplæringen

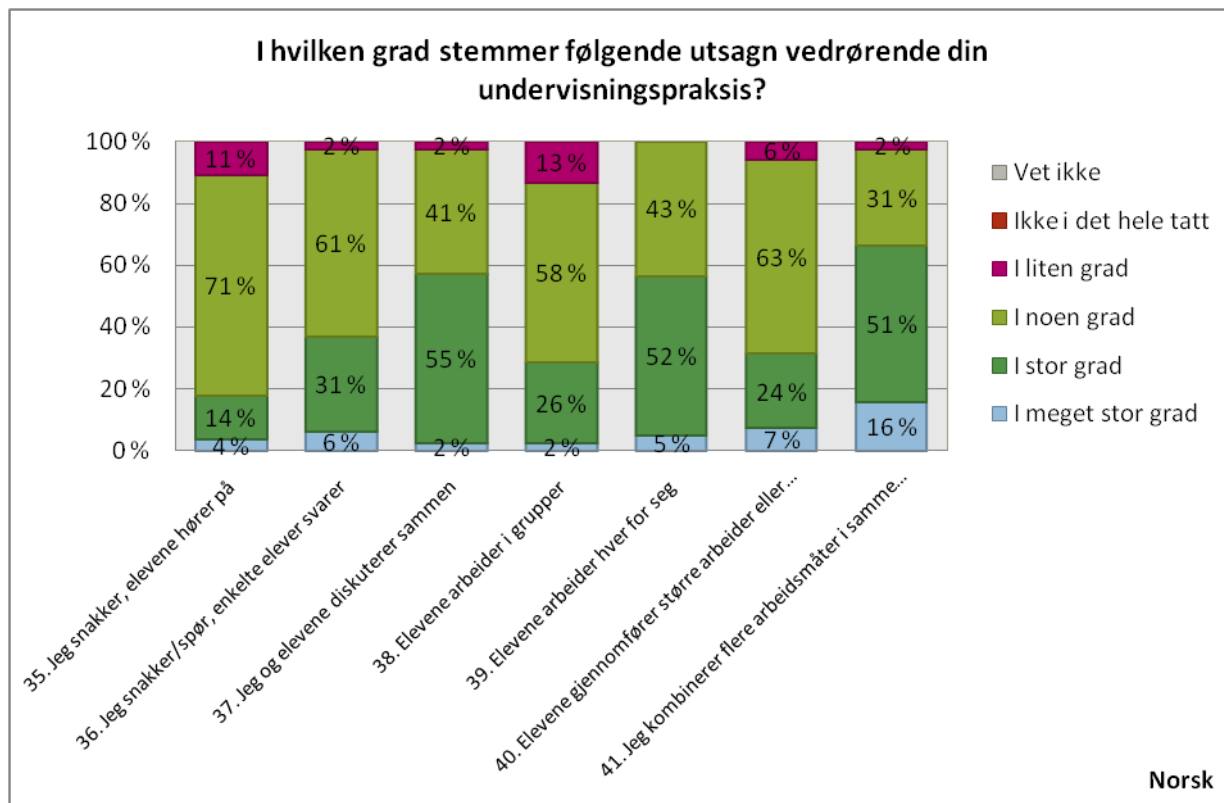

Figur 17 - Verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i norsk

Når det gjelder hvilke verktøy lærerne benytter i planlegging av opplæringen i norsk viser figur 17 følgende tendenser:

- Mest benyttet i planlegging av opplæringen i norsk er læreverk, kompetansemål og lokale læreplaner, etterfulgt av digitale læringsmedier, konkretiseringsmaterieill andre læreverk. Svaralternativet "Et læreverk" skiller seg ut med at 81 % har krysset av for dette. Interessant er også at henholdsvis 10 % og 8 % svarer at de ikke i det hele tatt eller i liten grad benytter den lokale læreplanen. Videre analyser viser at ingen av lærere som er alene om å undervise 10.trinn i norsk ved sin skole svarer at de i stor grad / meget stor grad benytter den lokale læreplanen når de planlegger opplæringen (40 % benytter den i noen grad, 40 % i liten grad og 20 % ikke i det hele tatt). Dette kan ses i sammenheng med en svak tendens til at lærere ved skoler med færre enn 100 elever også i mindre grad benytter den lokale læreplanen i planlegging av norskopplæringen. Dette kan videre ses i sammenheng med tidligere funn, der lærere ved skoler med færre enn 100 elever i mindre grad enn andre svarer at lærerne ved deres skole har jobbet med å utvikle en lokal læreplan.
- Tverrfaglige eller andre lokale planer benyttes i liten grad til planlegging av opplæring. Kun 12 % svarer at de i stor eller meget stor grad benytter denne.
- Størrelse på fagmiljø ved lærested:
 - Flest lærere som er alene om å undervise 10. trinn i norsk svarer at de i stor eller meget stor grad benytter flere læreverk når de planlegger opplæringen (sammenlagt 44 % mot 24 % av lærerne som ikke er alene om å undervise trinn 10 i norsk)

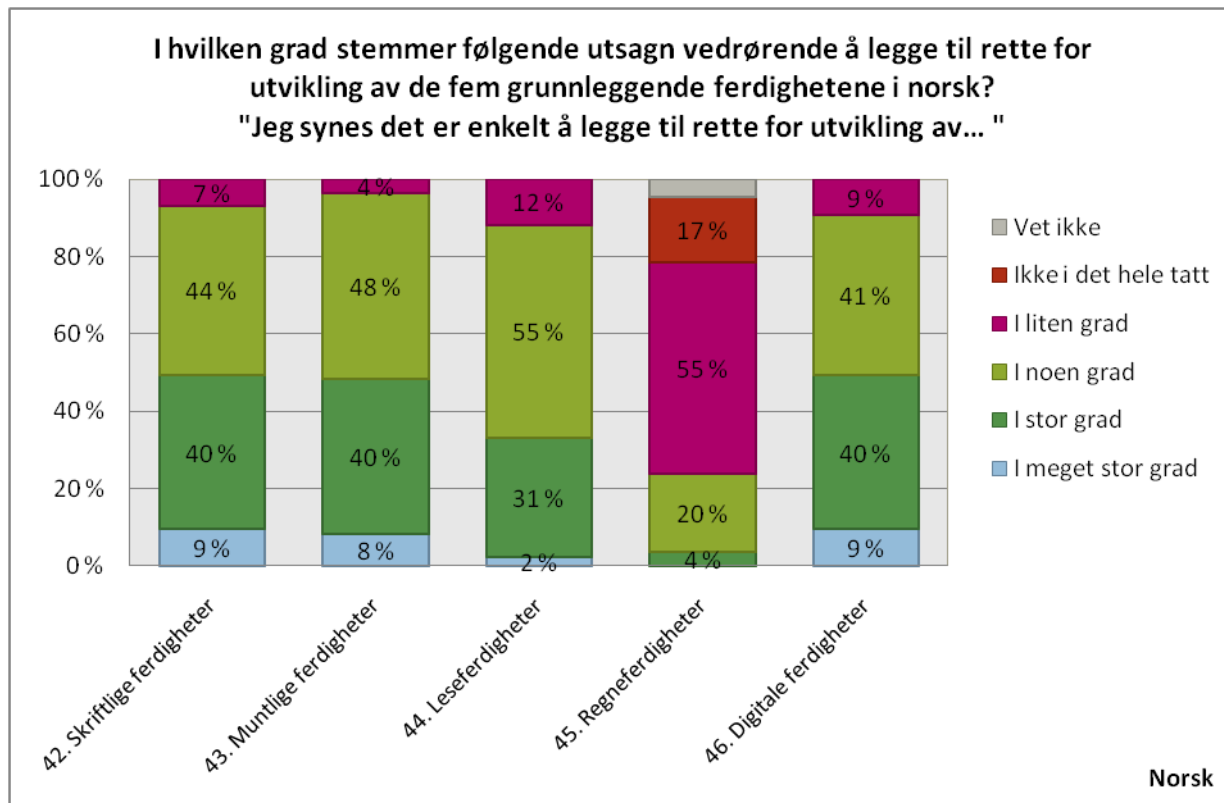
3.5 Gjennomføring av opplæringen

Figur 18 - Undervisningspraksis i norsk

Når det gjelder lærernes undervisningspraksis i norsk viser figur 18 følgende tendenser:

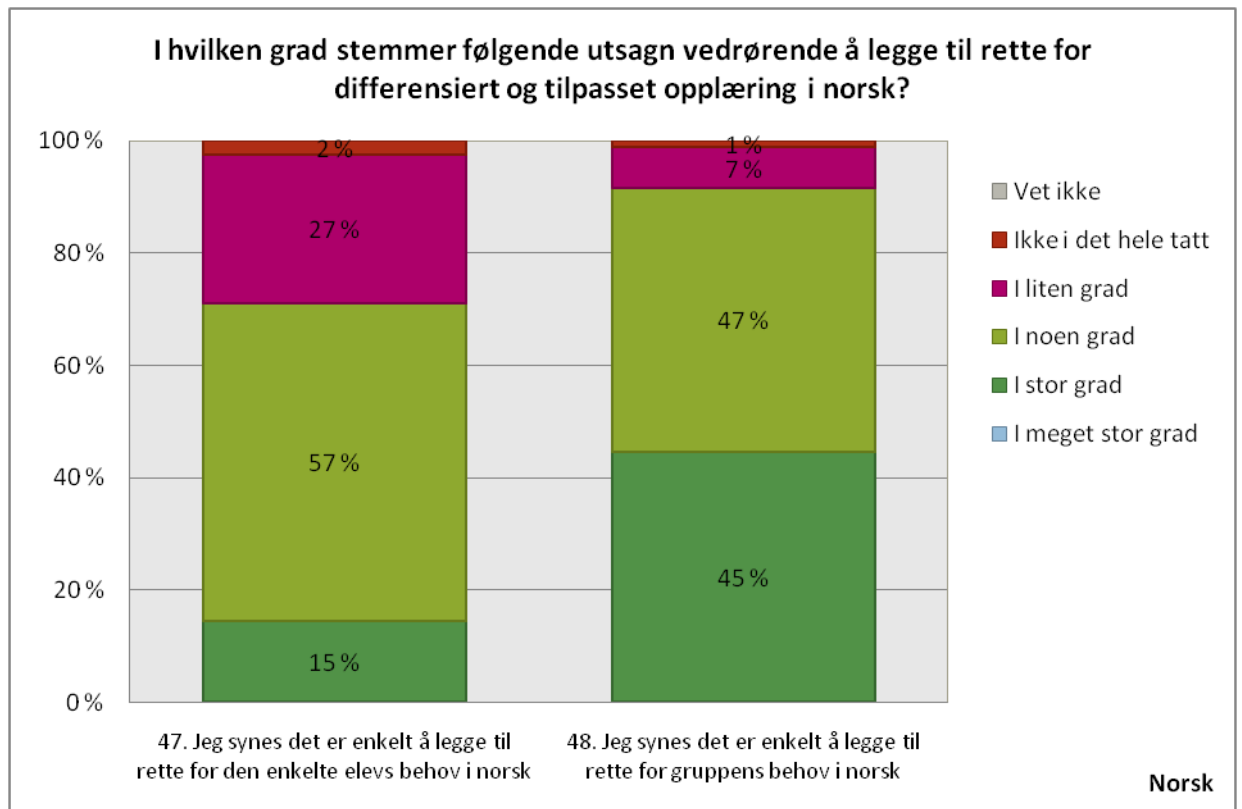
- De arbeidsmåtene som benyttes mest av lærere i norsk er at elevene arbeider hver for seg eller at de går i dialog med lærer, enten gjennom spørsmål og svar eller diskusjoner. Til sammen 67 % av lærerne svarer at de kombinerer flere undervisningsmetoder
- Den tradisjonelle forelesningsformen, der læreren snakker mens elevene hører på, er den minst brukte arbeidsmetoden i norskfaget (11 % svarer at de gjør dette i liten grad, mens 71 % svarer at de gjør dette i noen grad).
- Alder:
 - Lærerne under 30 år svarer i større grad enn andre aldersgrupper at de i stor eller meget stor grad (totalt 80 %) benytter en undervisningsform der de snakker og spør mens enkelte elever svarer. Denne aldersgruppen benytter seg i minst grad av at elevene arbeider hver for seg. Samtidig angir samtlige lærere i denne aldersgruppen at de i noen grad benytter gruppearbeid som undervisningsform.

Figur 19 - Tilrettelegging for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i norsk

Når det gjelder lærernes oppfatning av hvor enkelt de synes det er å legge til rette for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i norsk viser figur 19 følgende tendenser:

- Nærmere halvparten av respondentene opplever at det i stor eller meget stor grad er enkelt å legge til rette for utvikling av skriftlige, muntlige og digitale ferdigheter i norsk. Samtidig svarer henholdsvis 44 %, 48 % og 41 % at de kun i noen grad opplever det som enkelt å legge til rette for dette.
- 72 % har svart at det i liten grad eller ikke i det hele tatt oppleves som enkelt å legge til rette for utvikling av regneferdigheter'
- Aldersgruppen 31-40 skiller seg ut ift andre aldersgrupper med at det her er høyest prosentandel som synes det i stor eller meget stor grad er enkelt å legge til rette for utvikling av digitale ferdigheter (61 %, mot 40 % for lærere under 30 år, 45 % for aldersgruppen 41-50, og 40 % for aldersgruppene 51-60 år og eldre enn 60 år)

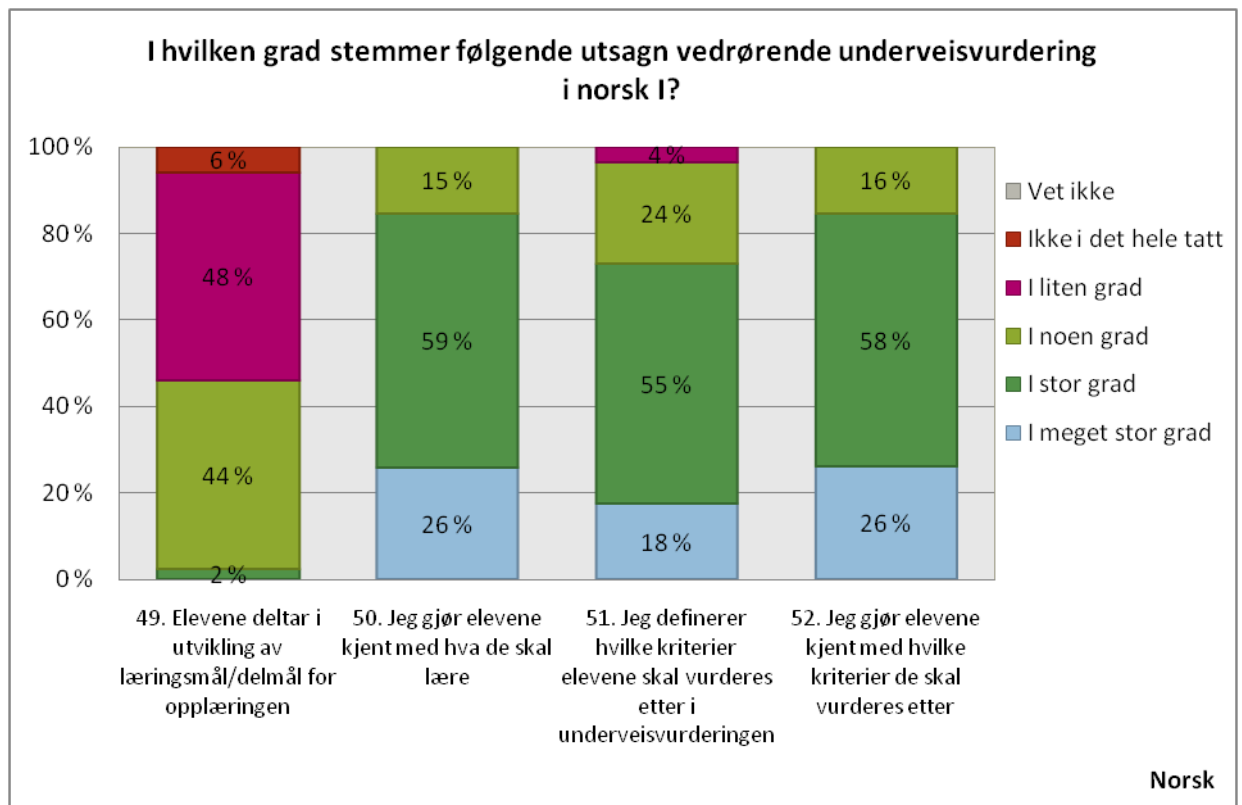

Figur 20 - Tilrettelegging av differensiert og tilpasset opplæring i norsk

Når det gjelder lærernes opplevelse av hvor enkelt det er å legge til rette for differensiert og tilpasset opplæring i norsk viser figur 20 følgende tendenser:

- Nesten en tredjedel av respondentene opplever at det er utfordrende å legge til rette for den enkelte elevs behov innenfor norskfaget (spørsmål 47), mens nærmere halvparten opplever at det i stor grad er enkelt å legge til rette for gruppens behov (spørsmål 48)
- Lærerne oppga i større grad at det er enkelt å legge til rette for gruppens behov i norsk, men også her er det flere som mener at det bare i noen grad er enkelt.
- Blant de som synes det i stor grad er enkelt å legge til rette for gruppens behov i norsk (spørsmål 48) befinner de fleste seg i aldersgruppene over 30 år. 51 % blant 31-40 åringene, 50 % blant 41-50 åringene, 37 % blant 51-60 åringene og 40 % av lærerne eldre enn 60 år synes dette i stor grad er enkelt. Kun 20 % av lærerne under 30 år synes det samme

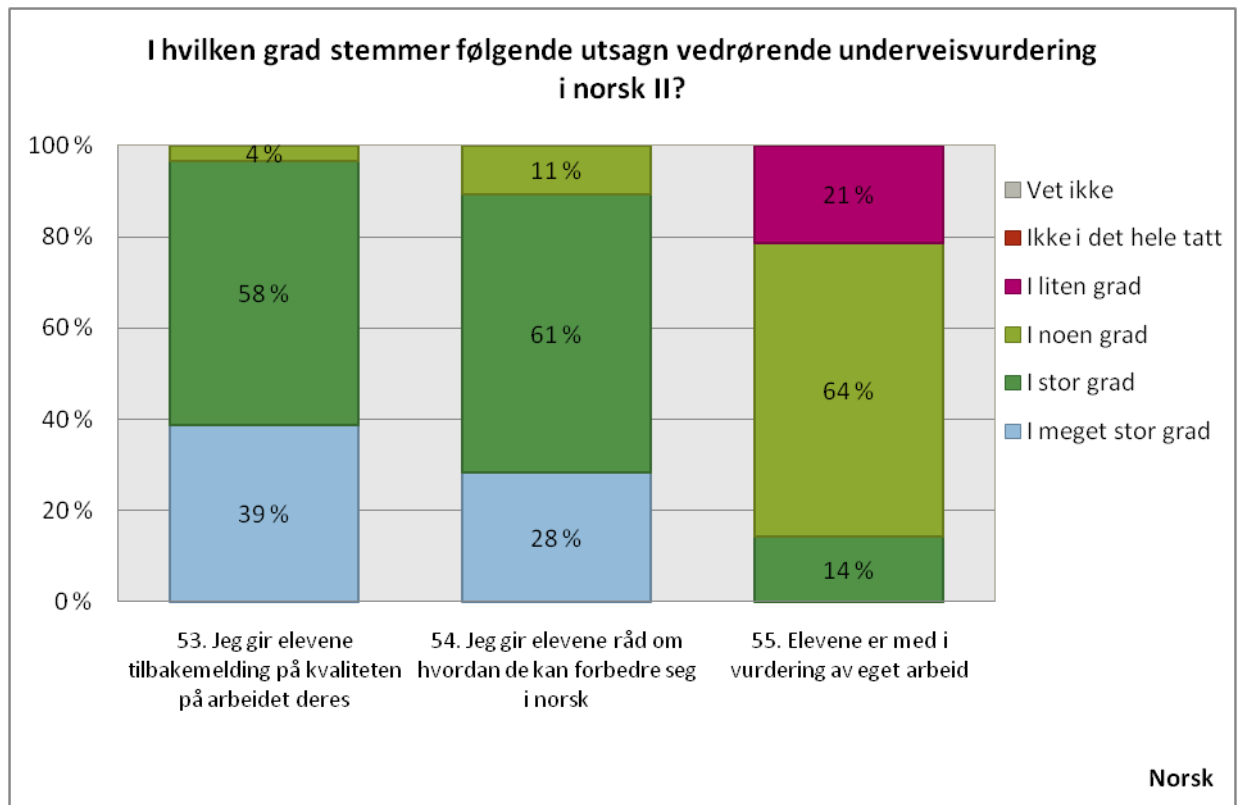
3.6 Vurdering

Figur 21 - Lærernes praksis rundt undervisvurdering i norsk I

Når det gjelder lærernes praksis rundt undervisvurdering i norsk viser figur 21 følgende tendenser:

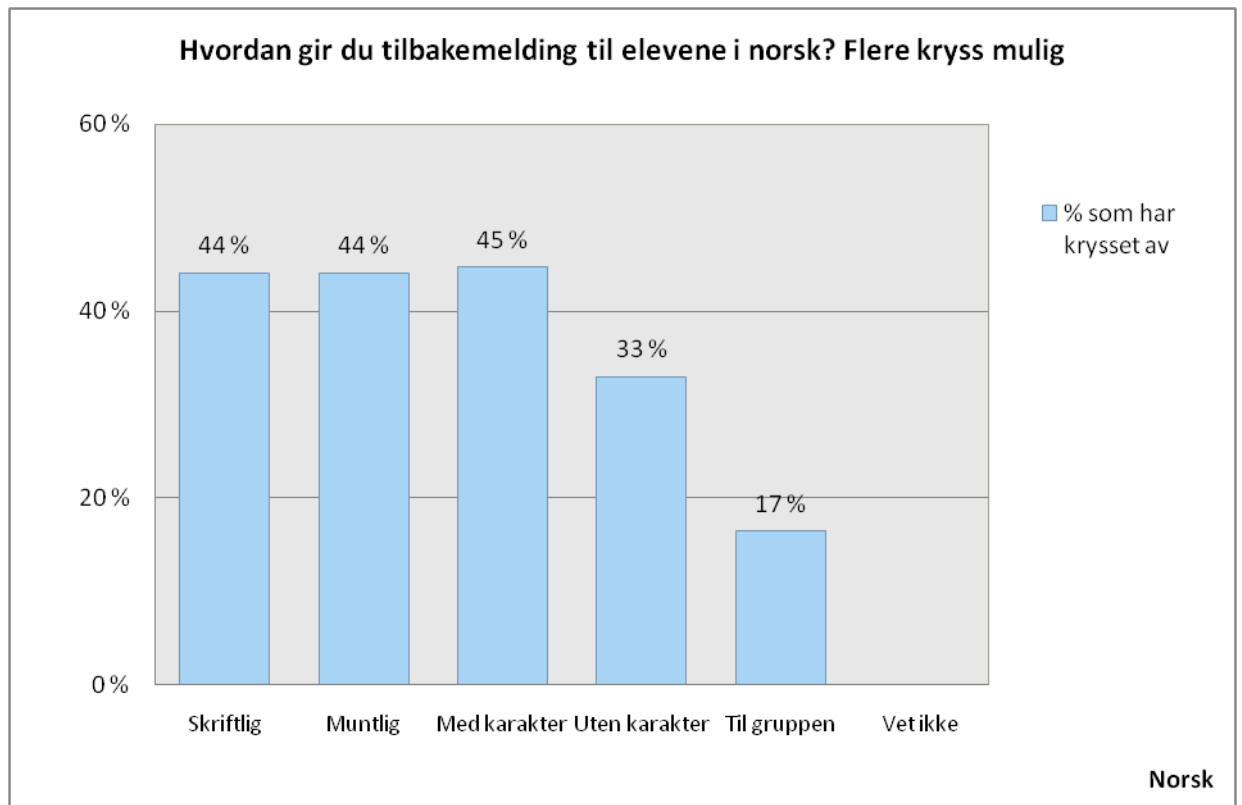
- Henholdsvis 6 % og 48 % av lærerne oppga at elevene ikke i det hele tatt eller i liten grad deltar i utviklingen av læringsmål/delmål for opplæringen. Kun 2 % svarer at elevene i stor grad deltar i utviklingen av læringsmål/delmål, mens 44 % svarer at elevene deltar i noen grad (spørsmål 49)
- 84 % av lærerne svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter (spørsmål 52).
- 85 % av lærerne svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med hva de skal lære (spørsmål 50). Her spiller også alder en rolle:
- Alder:
 - Lærerne som er eldre enn 60 år skiller seg ut med at 100 % svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med hva de skal lære.
 - Blant lærerne under 30 år oppga hele 40 % at de bare i noen grad gjør elevene kjent med hva de skal lære (spørsmål 50).
 - Det er hovedsakelig lærere yngre enn 30 år og eldre enn 60 år som har svart at de bare i noen grad gjør elevene kjent med det de skal lære (82 % av de som har oppgitt kategorien)

Figur 22 - Lærernes praksis rundt undervisvurdering i norsk II

Når det gjelder lærernes praksis rundt undervisvurdering i norsk viser figur 22 følgende tendenser:

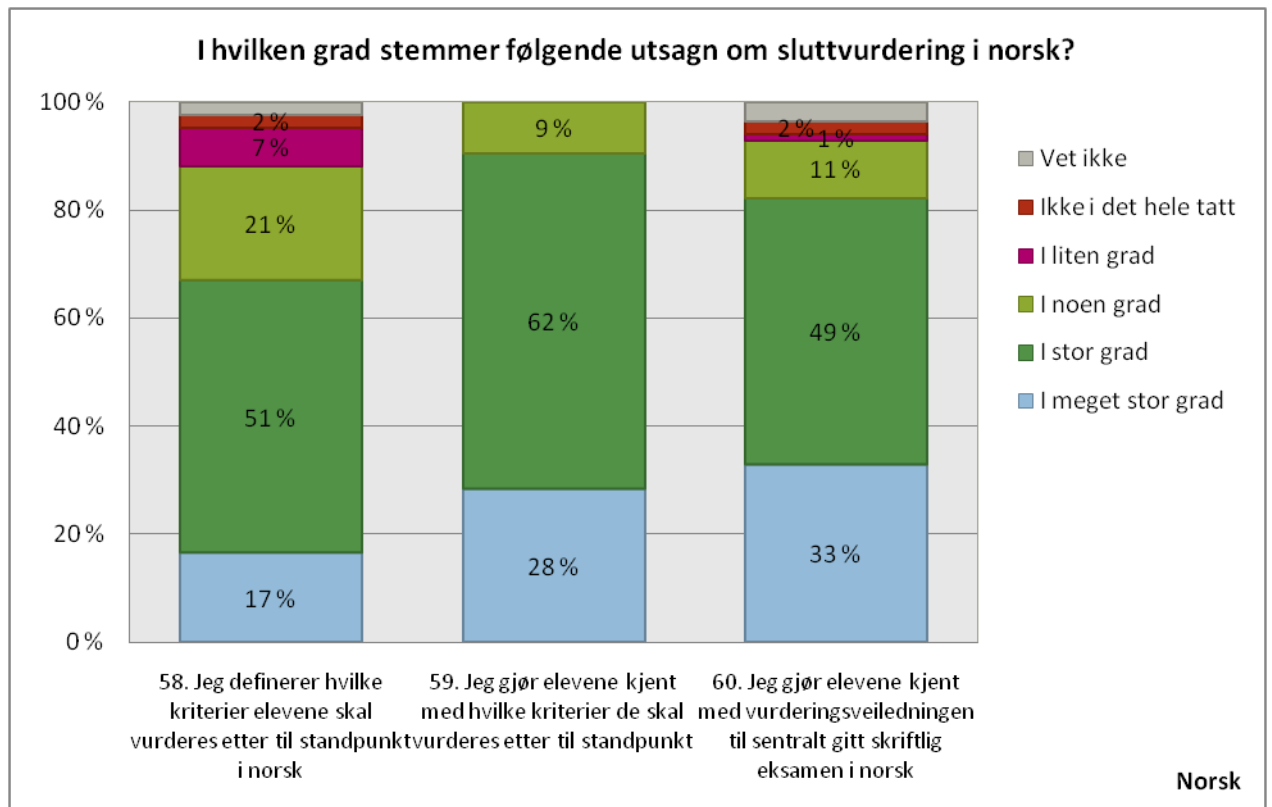
- Analysen viser at svært mange (97 %) av lærerne i norsk i stor eller meget stor grad gir tilbakemeldinger til elevene på arbeidet deres (spørsmål 53). 89 % oppga at de i stor eller meget stor grad gir elevene råd om hvordan de kan forbedre seg (spørsmål 54)
- 64 % oppga at elevene i noen grad deltar i vurdering av eget arbeid. Hele 21 % oppga at elevene i liten grad deltar i dette.
- Alder:
 - Flest i aldersgruppen 31-40 som svarer at de i meget stor grad gir tilbakemelding på kvaliteten i arbeidet til elevene (55 %, mot 40 % av de yngre enn 30 år, 22 % i aldersgruppen 41-50, 35 % i aldersgruppen 51-60, og 30 % blant de eldre enn 60 år) (spørsmål 53)

Figur 23 - Lærernes praksis rundt tilbakemelding til elevene i norsk

Når det gjelder lærernes praksis rundt tilbakemeldinger til elevene i norsk viser figur 23 følgende tendenser:

- Blant norsklærerne som besvarte undersøkelsen oppga i underkant av halvparten hver av kategoriene skriftlig tilbakemelding, muntlig tilbakemelding og tilbakemelding med karakter. En tredjedel oppgav at de gav tilbakemelding uten karakter.

Figur 24 - Lærernes praksis rundt sluttvurdering i norsk

Når det gjelder lærernes praksis rundt sluttvurdering i norsk viser figur 24 følgende tendenser:

- Elevene gjøres i høy grad kjent med hvilke kriterier de vurderes etter i sluttvurderingen: 88 % av lærerne svarer at de i stor eller meget stor grad gjør elevene kjent med kriteriene de vurderes etter til standpunkt (spørsmål 59)
- Alder:
 - Lærerne yngre enn 30 år opplever i minst grad at de definerer hvilke kriterier elevene skal vurderes etter til standpunkt i norsk (spørsmål 58)

VEDLEGG 1 TABELLER

3.7 Bakgrunnsvariabler Matematikk

Alder	
Yngre enn 30 år	11,1 %
31-40 år	31,9 %
41-50 år	23,6 %
51-60 år	20,8 %
Over 60 år	12,5 %

Kjønn	
Menn	Kvinner
59,7 %	40,3 %

År med erfaring som lærer	
0-5 år	13,9 %
6-10 år	20,8 %
Mer enn 10 år	65,3 %

År med erfaring fra å undervise	
0-5 år	23,9 %
6-10 år	21,1 %
Mer enn 10 år	54,9 %

Underviser faget på flere trinn inneværende skoleår?	
Ja	40,8 %
Nei	59,2 %

Flere lærere enn deg som un- derviser i faget på 10.trinn?	
Ja	88,7 %
Nei	11,3 %

Skolestørrelse	
< 100 elever	7 %
101-300 elever	38 %
> 300 elever	54,9 %

3.8 Lokale læreplaner

Tabellen under viser sammenhengen mellom skriftlige dokumenter/planer som er utarbeidet ved skolen og angitt aktiv bruk av planene i arbeidet.

Matematikk		Angitt aktiv bruk av planene i arbeidet			
Skriftlige dokumenter/planer utarbeidet for faget ved skolen	Ja	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad
Årsplan for 10.trinn	83,1 %	17,2 %	32,8 %	34,5 %	15,5 %
Halvårsplan for 10.trinn	70,4 %	20 %	46 %	26 %	8 %
Periodeplaner eller ukeplaner for 10.trinn	93 %	60,6 %	33,3 %	4,5 %	1,5 %
Plan over faglig progresjon, flere årstrinn	43,7 %*	25,8 %	22,6 %	32,3 %	19,4 %

* Obs, 12,7 % angir at de ikke vet hvorvidt en slik plan eksisterer.

3.9 Lokalt læreplanarbeid

I hvilken grad stemmer følgende påstander om det lokale læreplanarbeidet på din skole:

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
18. På min skole har lærerne jobbet med å utforme en lokal læreplan i matematikk	20 %	20 %	42,9 %	12,9 %	2,9 %	1,4 %
19. Jeg har vært involvert i arbeidet med å utforme den lokale læreplanen i matematikk på min skole	15,7 %	22,9 %	31,4 %	12,9 %	17,1 %	
20. Jeg samarbeider med de andre lærerne som underviser i matematikk om planlegging av matematikkopplæringen	23,9 %	39,4 %	28,2 %	7 %	1,4 %	

3.10 Sentralt gitte læreplaner

I hvilken grad stemmer følgende påstander om din oppfatning av den sentralt gitte læreplanen for matematikkfaget?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
21. Kompetansemålene i matematikk gjenspeiler fagets bredde	12,7 %	70,4 %	12,7 %			4,2 %
22. Kompetansemålene i matematikk gir rom for faglig fordypning	12,7 %	42,3 %	29,6 %	11,3 %	2,8 %	1,4 %
23. Kompetansemålene i matematikk bidrar til faglig progresjon	10 %	47,1 %	30 %	7,1 %	1,4 %	4,3 %
24. De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene	11,3 %	62 %	19,7 %	4,2 %		2,8 %

25. Jeg bryter ned kompetansemålene til konkrete delmål/læringsmål	32,9 %	38,6 %	20 %	7,1 %		1,4 %
26. Det er tilstrekkelig antall timer i faget til å nå gjennom kompetansemålene		16,9 %	36,6 %	35,2 %	11,3 %	
27. Den sentralt gitte læreplanen gir mulighet for vurdering av måloppnåelse i matematikk	12,7 %	50,7 %	28,2 %	7 %	1,4 %	

3.11 Planlegging av opplæringen

Når jeg planlegger opplæringen i matematikk bruker jeg følgende:

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
28. Kompetansemålene i matematikk	12,7 %	50,7 %	28,2 %	7 %	1,4 %	
29. Lokal læreplan for matematikk	14,1 %	33,8 %	31 %	11,3 %	9,9 %	
30. Andre lokale planer (for eksempel tverrfaglige planer)	2,9 %	4,3 %	20 %	47,1 %	25,7 %	
31. Et læreverk	27,1 %	61,4 %	8,6 %	1,4 %	1,4 %	
32. Flere læreverk	3 %	3 %	49,3 %	32,8 %	11,9 %	
33. Digitale læremidler	7,1 %	21,4 %	64,3 %	5,7 %	1,4 %	
34. Konkretiseringsmateriell	4,3 %	11,4 %	55,7 %	28,6 %		

3.12 Gjennomføring av opplæringen

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende din undervisningsperiode:

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
35. Jeg snakker, elevene sitter og hører på	4,2 %	21,1 %	50,7 %	22,5 %	1,4 %	
36. Jeg snakker og stiller spørsmål, enkelte elever svarer	5,6 %	43,7 %	49,3 %	1,4 %		
37. Jeg og elevene diskuterer sammen	1,4 %	40,8 %	52,1 %	5,6 %		
38. Elevene arbeider i grupper	1,4 %	12,7 %	56,3 %	28,2 %	1,4 %	
39. Elevene arbeider hver for seg	5,7 %	64,3 %	28,6 %	1,4 %		
40. Elevene gjennomfører større arbeider eller prosjekter		2,9 %	25,7 %	54,3 %	17,1 %	
41. Jeg kombinerer flere arbeidsmåter i samme undervisningsøkt	4,2 %	46,5 %	35,2 %	14,1 %		

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende å legge til rette for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i matematikk?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
42. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av skriftlige ferdigheter i matematikk	2,9 %	32,9 %	44,3 %	20 %		
43. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av muntlige ferdigheter i matematikk	2,9 %	34,3 %	51,4 %	11,4 %		
44. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av leseferdighet i matematikk		17,1 %	58,6 %	22,9 %		1,4 %
45. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av regneferdighet i matematikk	17,1 %	64,3 %	18,6 %			
46. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av digitale ferdigheter i matematikk	8,7 %	34,8 %	49,3 %	7,2 %		

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende å legge til rette for differensiert og tilpasset opplæring i matematikk?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
47. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for den enkelte elevs behov i matematikk		12,9 %	58,6 %	27,1 %	1,4 %	
48. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for gruppens behov i matematikk	1,4 %	25,7 %	64,3 %	8,6 %		

3.13 Vurdering

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende *undervisvurdering* i matematikk

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
49. Elevene deltar i utvikling av læringsmål/delmål for opplæringen		1,4 %	31 %	43,7 %	23,9 %	
50. Jeg gjør elevene kjent med hva de skal lære	26,8 %	63,4 %	9,9 %			
51. Jeg definerer hvilke kriterier elevene skal vurderes etter i undervisvurderingen i matematikk	9,9 %	45,1 %	40,8 %	2,8 %		1,4 %
52. Jeg gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter i matematikk	16,9 %	53,5 %	25,4 %	4,2 %		

53. Jeg gir elevene tilbakemelding på kvaliteten på arbeidet deres	8,5 %	77,5 %	14,1 %			
54. Jeg gir elevene råd om hvordan de kan forbedre seg i matematikk	9,9 %	73,2 %	16,9 %			
55. Elevene er med i vurdering av eget arbeid	2,8 %	12,7 %	50,7 %	31 %	2,8 %	

Hvordan gir du tilbakemelding til elevene i matematikk? Flere kryss mulig:

Skriftlig	37,2 %
Muntlig	38,3 %
Med karakter	39,4 %
Uten karakter	22,2 %
Til gruppen	12,8 %
Vet ikke	

I hvilken grad stemmer følgende utsagn om *sluttvurdering* i matematikk

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
58. Jeg definerer hvilke kriterier elevene skal vurderes etter til standpunkt i matematikk	11,4 %	42,9 %	32,9 %	7,1 %	5,7 %	
59. Jeg gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter til standpunkt	19,7 %	60,6 %	19,7 %			
60. Jeg gjør elevene kjent med vurderingsveiledningen til sentralt gitt skriftlig eksamen i matematikk	18,3 %	49,3 %	21,1 %	8,5 %		2,8 %

3.14 Bakgrunnsvariabler Norsk

Alder	
Yngre enn 30 år	5,9 %
31-40 år	36,5 %
41-50 år	21,2 %
51-60 år	24,7 %
Over 60 år	11,8 %

Kjønn	
Menn	Kvinner
30,6 %	69,4 %

År med erfaring som lærer	
0-5 år	14,5 %
6-10 år	19,3 %
Mer enn 10 år	66,3 %

År med erfaring fra å undervise	
0-5 år	25,6 %
6-10 år	16,3 %
Mer enn 10 år	58,1 %

Underviser faget på flere trinn inneværende skoleår?	
Ja	30,2 %
Nei	68,6 %
Vet ikke	1,2 %

Flere lærere enn deg som un- derviser i faget på 10.trinn?	
Ja	88,2 %
Nei	11,8 %
Vet ikke	

Skolestørrelse	
< 100 elever	9,3 %
101-300 elever	39,5 %
> 300 elever	51,2 %

3.15 Lokale læreplaner

Tabellen under viser sammenhengen mellom skriftlige dokumenter/planer som er utarbeidet ved skolen og angitt aktiv bruk av planene i arbeidet:

Norsk		Angitt aktiv bruk av planene i arbeidet			
Skriftlige dokumenter/planer utarbeidet for faget ved skolen	Ja	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad
Årsplan for 10.trinn	89,5 %	27,6 %	46,1 %	22,4 %	3,9 %
Halvårsplan for 10.trinn	76,7 %	34,8 %	48,5 %	13,6 %	3 %
Periodeplaner eller ukeplaner for 10.trinn	95,3 %	67,9 %	29,6 %	2,2 %	0 %
Plan over faglig progresjon, flere årstrinn	45,3 %*	15,4 %	35,9 %	30,8 %	15,4 %**

*obs: her svarer 14 % at de ikke vet.

** 2,6 % angir "ikke i det hele tatt" som svaralternativ. Ingen av respondentene anga dette alternativet for de andre planene, og det er derfor holdt utenfor tabellen.

3.16 Lokalt læreplanarbeid

I hvilken grad stemmer følgende påstander om det lokale læreplanarbeidet på din skole

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
18. På min skole har lærerne jobbet med å utforme en lokal læreplan i norsk	29,4 %	40 %	10,6 %	10,6 %	3,5 %	5,9 %
19. Jeg har vært involvert i arbeidet med å utforme den lokale læreplanen i norsk på min skole	19,8 %	25,6 %	22,1 %	11,6 %	20,9 %	
20. Jeg samarbeider med de andre lærerne som underviser i norsk om planlegging av norsk opplæringen	40,7 %	25,6 %	27,9 %	5,8 %		

3.17 Sentralt gitte læreplaner

I hvilken grad stemmer følgende påstander om din oppfatning av den sentralt gitte læreplanen for norskfaget?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
21. Kompetansemålene i norsk gjenspeiler fagets bredde	23,5 %	50,6 %	24,7 %	1,2 %		
22. Kompetansemålene i norsk gir rom for faglig fordypning	15,3 %	41,2 %	37,6 %	4,7 %		1,2 %
23. Kompetansemålene i norsk bidrar til faglig progresjon	15,3 %	35,3 %	42,4 %	5,9 %		1,2 %
24. De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene	17,6 %	52,9 %	23,5 %	3,5 %		2,4 %
25. Jeg bryter ned kompetan-	22,4 %	51,8 %	22,4 %	3,4 %		

semålene til konkrete del-mål/læringsmål						
26. Det er tilstrekkelig antall timer i faget til å nå gjennom kompetansemålene	1,2 %	20,2 %	33,3 %	35,7 %	9,5 %	
27. Den sentralt gitte læreplanen gir mulighet for vurdering av måloppnåelse i norsk	4,8 %	27,7 %	51,8 %	13,3 %		2,4 %

3.18 Planlegging av opplæringen

Når jeg planlegger opplæringen i norsk bruker jeg følgende:

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
28. Kompetansemålene i norsk	25,9 %	51,8 %	21,2 %	1,2 %		
29. Lokal læreplan for norsk-faget	22,6 %	34,5 %	23,8 %	8,3 %	9,5 %	1,2 %
30. Andre lokale planer (for eksempel tverrfaglige planer)	2,4 %	9,8 %	35,4 %	36,6 %	15,9 %	
31. Et læreverk	20,5 %	60,2 %	13,3 %	4,8 %		1,2 %
32. Flere læreverk	3,7 %	22,2 %	55,6 %	14,8 %	3,7 %	
33. Digitale læremidler	8,2 %	48,2 %	32,9 %	9,4 %	1,2 %	
34. Konkretiseringsmateriell	2,4 %	21,2 %	49,4 %	21,2 %	4,7 %	1,2 %

3.19 Gjennomføring av opplæringen

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende din undervisningsperiode:

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
35. Jeg snakker, elevene sitter og hører på	3,6 %	14,3 %	71,4 %	10,7 %		
36. Jeg snakker og stiller spørsmål, enkelte elever svarer	6 %	31 %	60,7 %	2,4 %		
37. Jeg og elevene diskuterer sammen	2,4 %	54,8 %	40,5 %	2,4 %		
38. Elevene arbeider i grupper	2,4 %	26,2 %	58,3 %	13,1 %		
39. Elevene arbeider hver for seg	4,8 %	51,8 %	43,4 %			
40. Elevene gjennomfører større arbeider eller prosjekter	7,2 %	24,1 %	62,7 %	6 %		
41. Jeg kombinerer flere arbeidsmåter i samme undervisningsøkt	15,7 %	50,6 %	31,3 %	2,4 %		

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende å legge til rette for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene i norskfaget?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
42. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av skriftlige ferdigheter i norsk	9,4 %	10 %	43,5 %	7,1 %		
43. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av muntlige ferdigheter i norsk	8,2 %	40 %	48,2 %	3,5 %		
44. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av leseferdighet i norsk	2,4 %	30,6 %	55,3 %	11,8 %		
45. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av regneferdighet i norsk		3,6 %	20,2 %	54,8 %	16,7 %	4,8 %
46. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for utvikling av digitale ferdigheter i norsk	9,4 %	40 %	41,2 %	9,4 %		

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende å legge til rette for differensiert og tilpasset opplæring i norskfaget?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
47. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for den enkelte elevs behov i norsk		14,5 %	56,6 %	26,5 %	2,4 %	
48. Jeg synes det er enkelt å legge til rette for gruppens behov i norsk		44,6 %	47 %	7,2 %	1,2 %	

3.20 Vurdering

I hvilken grad stemmer følgende utsagn vedrørende *underveisvurdering* i norsk

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
49. Elevene deltar i utvikling av læringsmål/delmål for opplæringen		2,4 %	43,5 %	48,2 %	5,9 %	
50. Jeg gjør elevene kjent med hva de skal lære	25,9 %	58,8 %	15,3 %			
51. Jeg definerer hvilke kriterier elevene skal vurderes etter i underveisvurderingen i norsk	17,6 %	55,3 %	23,5 %	3,5 %		
52. Jeg gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter i norsk	26,2 %	58,3 %	15,5 %			
53. Jeg gir elevene tilbakemelding på kvaliteten på arbeidet deres	38,8 %	57,6 %	3,5 %			
54. Jeg gir elevene råd om	28,2 %	61,2 %	10,6 %			

hvordan de kan forbedre seg i norskfaget						
55. Elevene er med i vurdering av eget arbeid		14,3 %	64,3 %	21,4 %		

Hvordan gir du tilbakemelding til elevene i (faget)? Flere kryss mulig:

Skriftlig	44,1 %
Muntlig	44,1 %
Med karakter	44,7 %
Uten karakter	33 %
Til gruppen	16,5 %
Vet ikke	

I hvilken grad stemmer følgende utsagn om *sluttvurdering* i norsk?

	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
58. Jeg definerer hvilke kriterier elevene skal vurderes etter til standpunkt i norsk	16,5 %	50,6 %	21,2 %	7,1 %	2,4 %	2,4 %
59. Jeg gjør elevene kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter til standpunkt	28,2 %	62,4 %	9,4 %			
60. Jeg gjør elevene kjent med vurderingsveiledningen til sentralt gitt skriftlig eksamen i norsk	32,9 %	49,4 %	10,6 %	1,2 %	2,4 %	3,5 %